

POSVET JE ZAREZAL V ŽIVO

V soboto, 28. septembra, se je v Gorici v lepih prostorih kapele bivšega semenišča in sedanje velike dvorane goriške univerze zaključil mednarodni simpozij zgodovinarjev na temo *Cerkve in družba na Goriškem ter njun odnos do vojne in osvobodilnih gibanj*. Posvet sta priredila Inštitut za družbeno in versko zgodovino in Inštitut za srednjeevropska kulturna srečanja - goriški ustanovi, ki se že dolgo in kvalitetno ukvarjata z zgodovino Goriške.

Naj takoj na začetku napišem, da je goriški posvet zgodovinarjev različnih narodnosti in nazorov presegel okvir samega naslova simpozija, saj je dokazal, da strokovno pripravljene posvete lahko izredno veliko prispeva k boljšemu razumevanju narodov ob meji in zlasti k sožitju le-teh.

Gotovo je, da je tokratni posvet prelomnega pomena za zgodovinarje o polpreteklem vojnem in povojnem času, ki je temeljito pogojeval življenje slovenskega in italijanskega naroda vse do danes. Vsakomur, ki je v treh dneh prisluhnil triindvajsetim predavanjem slovenskih in italijanskih zgodovinarjev, je bilo jasno, da je bil posvet na zelo visoki ravni; vsem udeležencem je seveda šlo predvsem za to, da bi kar najbolj poglobili to za Slovence in Italijane ključno zgodovinsko obdobje. Morda sem na tem posvetu med drugim prvič začutil, da niso imeli italijanski zgodovinarji do slovenskih kolegov večvrednega odnosa, ki smo ga tolikokrat doslej občutili. Nasprotno: slovenski zgodovinarji so tokrat odigrali izredno pomembno vlogo: s svojim znanjem in doprinosi so veliko pripomogli k uspehu posveta. Poštena obravnava še tako kočljive teme je tudi pokazala, da lahko iskanje zgodovinske resnice zares osvobaja človeka, da je zgodovina še vedno lahko učiteljica življenja.

Posvet je bil deležen izrednega obiska poslušalcev in to ne samo tistih ljudi, ki smo jih na sorodnih prireditvah vajeni videti, ampak tudi mladih. Spodbudno je bilo videti slovenske dijake, ki so jih nekateri profesorji pripeljali s seboj, kot tudi to, da so ob nekaterih italijanskih profesorjih prišli tudi dijaki italijanskih šol. Česa podobnega v Gorici še nisem videl, posebno če je šlo za slovensko zgodovino. Kako pomembno je to, da profesorji pripeljejo na tovrstne posvete mlade, najbrž ni potrebno nikomur posebej govoriti.

Goriški simpozij je nazadnje pomemben zato, ker so zgodovinarji in prisotni iz občinstva jasno dokazali, da se danes dà govoriti o vseh, še tako kočljivih zadevah. - STRAN 2

JURIJ PALJK

Z leve za predavateljsko mizo: Kralj, Marušič, Valdevit, Santeusano. Vse dni je simpozij spremljalo množično in na izzive pozorno občinstvo (FOTO BUMBACA).

FINANČNI MANEVR Z NAŠEGA ZORNEGA KOTA

DRAGO LEGIŠA

**Obdavčitev hiš, stanovanj in zemljišč nas
utegne hudo prizadeti.**

"P"arlamentu se bomo predstavili s krepkim finančnim zakonom, vladna večina pa je že zdaj enotna." Tako je izjavil predsednik Romano Prodi ob sklepu seje ministrskega sveta, ki je trajala deset ur in na kateri so odobrili sveženj novih davčnih ukrepov in občutno klesanje javnih izdatkov. Vrednost finančnega manevra, ki ga vlada namerava izvesti prihodnje leto v treh etapah, znaša skupno 62.500 milijard lir. Javne izdatke naj bi vlada zmanjšala za 25 tisoč milijard, novi davki pa naj bi prinesli v državno blagajno 12.500 milijard. Skupno torej dobimo vsoto 37.500 milijard. Do konca tega leta bo vlada odredila enkratno plačevanje tako imenovanega "davka za Evropo" v višini 13.500 milijard lir. Če seštejemo tri navedene zneske, dobimo skupno vsoto 51.000 milijard, nadaljnjih 12 tisoč milijard pa bi dobili z notranjimi zakladnimi operacijami, kar sodi, kot pravijo, v redno poslovanje pristojnega zakladnega ministrstva.

Sveženj ukrepov, ki jih bo vlada v kratkem predložila v odobritev parlamenta, lahko proučimo z različnih zornih kotov. Najprej se moramo seveda vprašati, zakaj so ti ukrepi potrebni in čemu bo-

do služili. V tej zvezi moramo predvsem upoštevati pogodbo iz Maastrichta, ki določa, da bodo države članice Evropske zveze na začetku leta 1999 uvedle skupno valuto. Pogodba pa določa tudi pogoje za uvedbo evropske skupne valute. Odločilna sta predvsem dva dejavnika: višina javnih izdatkov oziroma državni primanjkljaj in stopnja inflacije v vsaki posamezni državi članici. Primanjkljaj ne sme biti višji od 3% kosmatega narodnega proizvoda, inflacija pa se mora ustaliti pri 3%. Italija trenutno ne izpolnjuje teh temeljnih pogojev in ji zato grozi resna nevarnost, da ne bo imela skupne valute, da bo torej ostala izven Evrope. Od vseh držav članic bi pred vrati nove Evrope ostali le Italija in Grčija. Kakšna sramota za Italijo, ki je bila med ustanoviteljicami

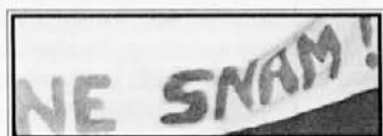
Evropske skupnosti! (da ne omenjamo seveda hudih gospodarskih in socialnih posledic). Če se hoče zato Italija izogniti takšni usodi, mora za vsako ceno urediti svoje finance in predvsem korenito zmanjšati ter omejiti primanjkljaj, ki se že bliža naravnost astronomski vsoti dveh milijonov milijard lir!

Kako to doseči? Odločitve seveda niso samo finančne in ekonomske, ampak predvsem politične narave. Pod vprašaj se postavlja socialna država kot takšna. Italija si je v tem pogledu - pravijo nekateri tuji opazovalci - privoščila luksuz, ki si ga niso in tudi niso mogle privoščiti znatno bogatejše države, ki imajo poleg tega zelo učinkovito državno upravo. Zato je marsikdo pričakoval, da bo Prodijeva vlada pri oblikovanju finančnega manevra nanovo uredila predvsem pokojninski si-

stem. Tu pa je trčila na nepremostljivo oviro! Stranka komunistične prenovе je zagrozila, da bo v poslanski zbornici glasovala proti finančnemu zakonu in celo proti zaupnici vladi, če bi njen predlog kakorkoli načel obstoječi pokojninski sistem. Ker koalicija "Oljke" v poslanski zbornici nima večine brez Stranke komunistične prenovе, je Prodi ubral druga pota. Katera? Ukrep, ki najbolj pade v oči, je nova obdavčitev stanovanj, hiš in zemljišč. Katastrski dohodek od stanovanj in hiš se bo povečal za 5 odstotkov, kar zadeva (državni) davek Irpef, in za 10 odstotkov, kar zadeva (občinski) davek ICI; za kar 10 odstotkov pa se bo povišal davek na kmetijska zemljišča. Ker so v Italiji od štirih družin tri tudi lastnice stanovanja oziroma hiše, je jasno, da zaozbjema ta obdavčitev veliko množico državljanov. Glede zdravstva je treba omeniti, da bo davkoplačevalec lahko odslej odbil od obdavčljive vsote le 250 tisoč lir, izdanih za zdravniške stroške. Sveženj vladnih ukrepov zadeva seveda vrsto drugih področij, ki jih tu ne moremo podrobno navajati.

STRAN 2

02 Saša Rudolf
ŠE DALEČ OD NORMALIZACIJE V BIH

Ljudsko glasovanje je zadalo smrtni udarec nevarnemu veleplinskemu terminalu na Tržiškem.

02 Ivo Jevnikar
PRED SREČANJEM S FASSINOM

03 intervju
KAZIMIR HUMAR

04 Marjeta Stres
STIČNA 1996

05 Marija Primc
SLOVENSKA MALTEŠKA BOLNIŠKA POMOČ

06 Marko Vuk
PROF. DOLENC S TOLMINKE

07 Nadja Maganja, Jurij Paljk
PRELOMEN POSVET ZGODOVINARJEV

09 Ivan Žerjal
NOVA SEZONA SKK

11 M.T.
GRADNJA CERKVICE V DOLU

13 Marjan Drobež
PREDVOLILNA NESLOGA

14 Erik Dolhar
NAMEN SINHROTRONA ELETTRA

SVET OKROG NAS

PLINSKEGA TERMINALA NE BO

Nedeljsko ljudsko glasovanje v tržiški občini o izvedbi načrta družbe SNAM o plinskem terminalu, ki naj bi ga zgradili pri Moščenicah, je pokazalo, da ljudje odločno nasprotujejo tej gradnji. Na volišča je šlo 16.308 volivcev od skupnih skoraj 26.000 upravičencev, se pravi 63,5 odstotka. Proti se je izreklo 10.021 ali dobrih 62% volivcev, medtem ko je v podporo predloga o gradnji plinskega terminala glasovalo 6.130 ali skoraj 38% upravičencev. Zanimivo je, da je na vseh volilnih sedežih prevladal "Ne".

Propadel je tako načrt družbe SNAM, da bi postavila za veleplinski terminal, ki naj bi po napovedih močno prispeval h gospodarskemu razvoju Trziča in širše okolice. Ljudje pa niso nasedli tovrstni predvolilni propagandi, čeprav ji je družba SNAM namenila veliko finančnih sredstev, ker so očitno ozaveščeni glede nevarnosti in ekološke škode, ki bi jo prinesla sama gradnja in nato delovanje terminala.

Tržiški župan Adriano Persi, ki se je pred dnevi sicer izrekel za gradnjo vplinjevalnega terminala, je ob tem izidu izjavil, da se bo občinska uprava zavzela, da bo izpolnjena volja prebivalstva. Župan je sicer obžaloval, da je bil načrt zavržen, in je to pripisal neinformiranosti volivcev, čeprav je občinska uprava dobri dve leti skušala seznanjati ljudi glede same uresničitve, delovanja in posledic vplinjevalnega terminala.

Pozitivno pa so ta rezultat ocenile vse tiste organizacije in ljudski odbori tako iz same tržiške kakor tudi iz devinsko-nabrežinske občine, ki so se že dve leti borili proti plinskemu terminalu. Svoje zadovoljstvo nad izidom referendumu izraža tudi deželno tajništvo Slovenske skupnosti.

Upati je, da bodo pristojne oblasti, zdaj ko je ta načrt dokončno propadel, poskrbele za drugačno, turistično in ekološko ovrednotenje tega področja, ki nudi gotovo precejšnje možnosti za razvoj.

M.T.

8. OKTOBRA V TRSTU

PRED SREČANJEM S FASSINOM

IVO JEVIČNIKAR

Dne 8. oktobra bi morali priti do prvega uradnega srečanja med predstavnikom nove italijanske vlade, ki je izraz aprilske volilne zmage Oljke, in zastopniki slovenske manjšine.

Skupno slovensko zastopstvo je že kmalu po oblikovanju Prodijeve vlade pisno prosilo za srečanje z ministrom za deželna vprašanja Bassaninijem, saj je bil v zadnjih zakonodajnih dobah ravno minister za deželna vprašanja pristojen za vprašanje zaščitnega zakona in drugih manjšinskih zadev. Spomnimo se le na Maccanica in Paladina.

Bassanini do danes ni odgovoril, pač pa je prišlo na srečanju italijanskega in slovenskega zunanjega ministra Dinija ter Kračuna 3. septembra v Rimu do pomembnega premika tako v dvostranskih odnosih kot v gledanju na naše manjšinske probleme. Dini je takrat javno naročil enemu izmed svojih podtajnikov, Pieru Fassinu (DSL), da se sreča s predstavnikom slovenske manjšine zaradi osnutka zaščitnega zakona, ki naj bi ga pripravila vlada, a tudi za hitro rešitev nekaterih perečih vprašanj, na katera opozarja manjšina in bi jih lahko rešili tudi mi-

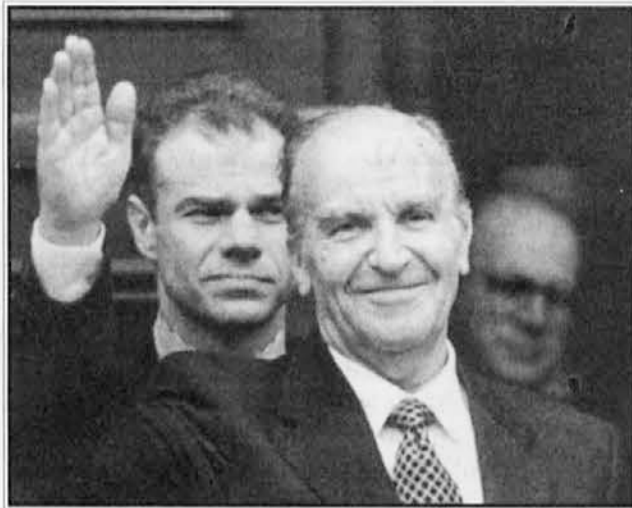
mo zakonodajnih postopkov za zaščitni zakon, ki se vlečejo že četrto stoletja.

Do srečanja Fassino - skupno predstavništvo naj bi torej prišlo 8. oktobra v Trstu. Tudi nova vlada Oljke očitno z našimi problemi ne hiti, dejstvo pa je, da mednarodna, državna, deželna in tržaška občinska politična razmerja govori o možnosti, da bi se zdaj res lahko kaj premaknilo v našo korist.

Skupno zastopstvo, ki sicer še ni našlo odgovora na splošno zahtevo po oblikovanju trdnjšegega in demokratično legitimiranega predstavniškega telesa (izvoljeni Narodni svet), se je zbralo že na dveh konstruktivnih delovnih srečanjih 27. in 30. septembra, da bi pripravilo spomenico za vlado tako glede vsebine zaščitnih določil kot glede ostalih vprašanj. Pri tem zahteva, da se jasno ugotovi, kdo je v tem času vladni sogovornik manjšine, in da se oba sklopa vprašanj rešujeta istočasno in vzporedno. Predstavništvo tudi pričakuje od vlade, v kateri se prepozna velika večina naših ljudi, da bo potrebne ukrepe sprejela ob dogovaranju z zastopniki manjšine.

ŠE DALEČ OD NORMALIZACIJE V BiH

SAŠA RUDOLF

Po skoraj treh tednih zaradi številnih napak nekajkrat ponovljenega preštevanja glasovnic je volilna komisija, ki deluje v sklopu Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, končno objavila izide predsedniških in parlamentarnih volitev v BiH in umestila tričlansko predsedstvo, v katerem so predstavniki muslimanske, srbske in hrvaške etnije - Izetbegović, Krajišnik in Zubak. Na čelu države so torej nacionalistične stranke, ki jim gre pripisati velik del odgovornosti za štiriletno krvavo državljansko vojno.

Volitve torej niso prinesle bistvenih novosti, država ostaja še dalje razdeljena na dve polovici, muslimansko-hrvaško federacijo in Republiko srbsko. Povezav skoraj ni, saj ima vsak del svojo policijo in vojsko, svojo uro. Sarajevska oblast je prejšnjo

nedeljo odredila vrnitev k sončni, v 20 km oddaljenih Palah pa so ohranili poletno uro. Pa celo v sami muslimansko-hrvaški federaciji ne spoštujejo odloka o vrnitvi k sončni uri. Hrvaško prebivalstvo v Hercegovini je ohranilo poletno uro, ki je v veljavi na Hrvaškem.

Za edino pozitivno novost so poskrbele opozicijske stranke. Zveza bosansko-hercegovskih socialnih demokratov je imela v Banja Luki in Sarajevu prve razgovore s srbsko opozicijo. Dogovorili so se o doslednem spoštovanju ustave BiH in enakopravnosti vseh treh narodov. Izrekli pa so tudi zaskrbljenost zaradi zastoja pri aretacijah vojnih zločincev in dela haaškega mednarodnega sodišča. V celoti pa so podprli zahteve vojnih invalidov pri reševanju njihovega težkega socialnega položaja.

KRATKE

doma in po svetu

ŠPANSKI ministrski predsednik Aznar je povedal, da ga je skušal predsednik italijanske vlade Prodi na srečanju v španskem mestu Valencia prepričati, naj bi Italija in Španija skupno nastopili, da bi od ostalih držav članic Evropske zveze dosegli ugodnejše pogoje za uvedbo skupne evropske valute. Aznar pa je ta predlog odločno zavrnil, kar naj bi bil eden glavnih razlogov, zaradi katerega je Prodi tako pohitel z odobritvijo finančnega manevra. Na račun Italije prihajajo kritike tudi iz Francije. Predsednik Chirac očita Rimu, da povzroča nihanje lire veliko škodo na francoskem trgu.

NA PRITISK ameriškega predsednika Clintona sta se v Washingtonu srečala izraelski ministrski predsednik Netanyahu in palestinski voditelj Arafat. Ameriški predsednik si namreč pet tednov pred predsedniškimi volitvami ne more dovoliti, da bi se nadaljevali spopadi med Izraelci in Palestinci ter da bi dejansko propadel sporazum, ki je bil sklenjen prav zaradi odločnih prizadevanj sedanje ameriške vlade. Na srečanju v Washingtonu je sodeloval tudi jordanski kralj Husein, medtem ko je egiptovski predsednik Mubarak vabilo odklonil.

V VIDMU so se sestali predstavniki strank, ki sestavljajo deželno večino. Gre za koalicio Oljke in Severno ligo. Predstavniki koalicije zahtevajo od Severne lige, naj se distancira od odcepitvenih stališč glavnega voditelja Lige Bossija. Predstavniki Lige do zdaj še niso zavzeli dokončnega stališča do te zahteve. Zato še obstaja nevarnost krize deželne vlade, ki jo vodi predstavnik Lige Cecotti.

S 1. STRANI

POSVET JE ZAREZAL V ŽIVO

val, obenem pa mu niti nihče ni pripisoval velikega čuta za težave slovenskih vernikov z narodnostnega vidika. V Gorici so zgodovinarji tudi jasno povedali, da za pokole v fojbalh ne moremo kriminalizirati vsega slovenskega naroda, ker je

šlo za politične pokole in ne za etnično čiščenje, kot govorijo nekateri skrajneži danes v Italiji. Tega niso za trjevali slovenski zgodovinarji, ampak italijanski! Slovenska primorska duhovščina je na simpoziju prišla na dan kot izredno narodno zavedna; ni se bala niti sporov s svojim škofom, predvsem zato ne, ker se je jasno zavedala, kako je fašizem ogrožal slovenski narod.

To je samo nekaj misli ob goriškem simpoziju, ki pa žal - ni bil deležen dovolj velike odmevnosti v javnih občilih, vsaj take ne, kakršno bi si zaradi svoje pomembnosti gotovo zaslužil! Naravnost nerazumljivo je tudi dejstvo, da osrednja slovenska javna občila (TV Slovenija etc.) posvetu v Gorici niso namenila nobene pozornosti.

S 1. STRANI

FINANČNI MANEVR Z NAŠEGA ZORNEGA KOTA

Mednarodno finančno tržišče je pozitivno reagiralo na finančni manever italijanske vlade. Vrednost nemške marke je po dolgih mesecih padla pod mejo 1.000 lir, pozitivne znake kaže tudi borza. Vlada računa na znižanje obrestnih mer, tako da bo denar cenejši, kar naj bi koristilo naložbam in zaposlitvi ter prispevalo k zmanjševanju stopnje inflacije.

Menimo pa, da ne pretiravamo, če napišemo, da bo zlasti nova obdavitelj hiš in stanovanj ter zemljišč bolj prizadela pripadnike naše

slovenske narodne skupnosti v Italiji kot ostale državljane, saj slednji niso tako tesno povezani s teritorijem, kot smo Slovenci. Zlasti zvišanje davka na zemljišča utegne imeti za posledico, da se bodo lastniki v še večji meri kot do zdaj hoteli iznebiti tega imetja, ga torej prodajali. To pa bo pomenilo novo hudo obubožanje celotne manjšine, kar ji utegne biti sčasoma celo usodno.

Prav bi bilo, če bi kak naš izvedenec čimprej globlje in natančneje proučil ta aspekt finančnega manevra Prodijeve vlade, pristojne slovenske organizacije pa bi prav na osnovi take študije lahko izoblikovale ustrezne protiukrepe.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / KAZIMIR HUMAR

KATOLIŠKI DOM VČERAJ IN DANES

JURIJ PALJK

V teku so še zadnje priprave na odprtje prenovljenega in razširjenega Katoliškega doma v Gorici. Že z ulice lahko vidimo, da je iz "starega" poslopja nastala mogočna stavba, ki pomeni veliko in bistveno obogatitev goriškega mesta. Pred slovesnim odprtjem, ki bo predvidoma 19. oktobra, menimo, da je prav, če se spomnimo na ljudi in čas pred več kot 40 desetletji, ko je dozorevala misel, da bi katoliški in demokratični Slovenci v Gorici dobili primerne prostore za kulturno, prosvetno in drugo javno delovanje. O tem smo se pogovarjali z dr. Kazimirom Humarjem, ki je tisti čas in takratne dogodke tudi osebno doživljal.

italijanski prijatelji videli, da gre gradnja Katoliškega doma zelo dobro naprej, so začeli ugibati, odkod prihaja denar. Ker so sodili druge po sebi, so začeli sumničati, da nas financira Vatikan, drugi, da nam pomaga Italija, tretji, da denar skrivaj prihaja iz Jugoslavije; nekateri so celo menili, da je to delo ameriške tajne službe CIA. Niso si mogli predstavljati - kot si kdo še danes morda ne more - da je Katoliški dom zrasel samo s prostovoljnimi darovi in posojili, ki so jih dali naši ljudje od vsepovsod, posebno iz Gorice in Clevelanda. Ko je bila dvorana zgrajena, je nastal problem lastništva; odločili smo se, da lastništvo prepisemo na Katoliško tiskovno društvo v Gorici, ki je bilo takrat obnovljeno. Po dveh letih je bila dvorana nared; slovesna otvoritev je bila v nedeljo, 25. februarja 1962, deset let po začetku akcije za Katoliški dom. Dvorano je blagoslovil nadškof msgr. Hijacint Ambrosi. Prisotni so bili goriški župan dr. Poterzio, prefekt dr. Nitri, kvestor Pervilli, predsednik pokrajine Chientaroli in pa seveda predstavniki organizacij iz Goriške, Tržaške in Koroške. V imenu odbora je goste pozdravil pred-

sednik dr. Anton Kacin. Slovenski rojaki v Gorici, v zamejstvu in po svetu so dejansko tisti največji dobrotniki, ki so največ prispevali za dograditev Katoliškega doma. Brez njihove pomoči bi Katoliškega doma ne imeli. Glavni pobudniki akcije so bili odbori v Gorici, v ZDA, še posebno v Kanadi, Argentini, Angliji in na Holandskem. Hvaležni moramo biti celi kopici imen. Težko bomo našli ustanovo, okrog katere bi se našlo tako veliko ljudi, kot je bilo tistih, ki so prispevali za gradnjo Katoliškega doma. Tržaškimi slovenskim vernikom je Janez Pavel II. ob njihovem obisku 5.9.1979 položil na srce: "Pozdravljam vas s prisrčno željo, da bi bila vaša izvorna kulturna identiteta vključena v obseg družbenega in cerkvenega življenja. Da bi bila za vas in za vse resničen prispevek duhovnega bogastva ter počelo plodonosne povezanosti v mislih in delih v Jezusu Kristusu." To je bil namen, ko smo ustanavljali Katoliški dom; upam, da bo Katoliški dom ostal zvest temu namenu tudi v bodoče.

V čem vidite danes poslanstvo Katoliškega doma?

V tistem, kar sem povedal, in v tistem, kar je na obisku v Sloveniji

sveti oče povedal izobražencem v Mariboru: "Vaša kultura je starodavna in nanjo ste upravičeno ponosni, saj ste prav po kulturi ohranili svojo samobitnost skozi stoletja, ko niste imeli svoje države. Vaša narodna zavest in notranja povezanost sta črpali svojo moč iz jezika in kulture, ki so ju gojili in pospeševali slovenski rodovi v preteklosti." To ostaja torej namen Katoliškega doma tudi v sedanosti in prihodnosti, posebno še za nas, zamejske Slovence, ki smo katoliško orientirani in želimo, da skupaj z vero raste tudi naša kultura, da bomo vsi skupaj, kulturniki in cerkveni ljudje živeli in delali za Kristusa in njegovo kraljestvo med našim ljudstvom.

Kakšne so razlike med takratnim in današnjim časom?

Takrat so na Slovenskem živeli v diktaturi in so samo včasih prihajali v Katoliški dom tudi slovenski predstavniki iz Slovenije, saj uradno niso smeli. Danes pa je svoboda in za sodelovanje ni nobenih težav, tudi napetosti med demokratičnimi in levo usmerjenimi Slovenci danes več ni, saj skušamo vsi delati za dobrobit slovenskih ljudi in za slovensko kulturo, slovensko identiteto ljudi v zamejstvu.

Kako naj se demokrati in katoliški Slovenci vključujejo v današnjo stvarnost in kako naj prispevajo svoj delež k njenemu oblikovanju?

Mislím, da mora ostati to, kar je bilo v preteklosti, tudi za naprej; duhovniki in laiki moramo sodelovati za skupno rast ne samo slovenske kulture, ampak tudi za rast božjega kraljestva na zemlji in med nami. Brez vere v Kristusa namreč tudi narodna zavest peša in je v nevarnosti tudi obstoj slovenskega naroda. V preteklosti smo rasli tudi s pomočjo Cerkev in tej povezanosti moramo ostati tudi v prihodnosti zvesti.

Bi, prosim, našim bralcem na kratko orisali te dogodke?

V času fašistične diktature je bil zaukazana kulturni molk za nas Slovence v takratni Italiji. Slovenska beseda se je slišala le v cerkvi. Leta 1944, ko je še divjala vojna, so nemške oblasti spet proglasile Primorsko za Küstenland in so dovolile slovensko besedo. Zato se je prva organizirala in javila goriška dekliška Marijina družba, ki je že takoj l. 1944 vzela poleg cerkve sv. Antona starega v najem večjo sobo, dvorana pa je bila v Lantierjevi palači; v njej so se zbirale Marijine družbenice. Priredili smo tudi prve javne prireditve. Že l. 1944 smo imeli v tej dvorani miklavževanje. Naslednje leto so gospodarji dvorano odpovedali. Zato se je Marijina družba obrnila na sestre Naše gospe - noterdanke v Gorici in tam smo imeli veliko lepih predstav. Ko se je septembra 1947 Italija vrnila v Gorico, so nam tudi noterdanke odpovedale gostoljubje. Takratni voditelj Marijine družbe msgr. Brumat je razmišljal, kje bi dobili nove prostore za Marijino družbo. Spomnil se je na Placuto, kjer je bila na razpolago večja soba v prvem nadstropju. Dvoranico je vzel v najem in napisal na vrata *Dom Brezmadežne*. Poleg Marijine družbe so dvoranico uporabljali tudi drugi. Bila pa je majhna in tesna; zato je Katoliško prosvetno društvo začelo razmišljati, kje bi dobilo večje prostore. Ideja o izgradnji Katoliškega doma ni bila nova, saj so to načrtovali že pred prvo svetovno vojno, a takrat ni prišlo do uresničitve. Leta 1950 je društvo začelo z akcijo in mislilo zgraditi kulturno središče katoliških Slovencev v Gorici.

Kdo ima največ zasluga za uresničitev te zamisli?

Katoliško prosvetno društvo v Gorici je začelo s sistematičnim delom. Svoj sedež je imelo v stavbi na Placuti 18. Vsi smo čutili, da so prostori na Placuti pretensni. Na občnem zboru društva jeseni 1951 je padla misel, naj bi si slovenski katoličani zgradili lasten prosvetni dom z dvorano. Društvo se je za to zavzelo in je po nekaj sejah sklenilo, da skliče zastopnike vseh slovenskih katoliških organizacij k skupnemu delu za graditev Katoliškega doma. Najprej smo se obrnili na prijatelje in organizacije za finančno podporo; v ta namen se je osnoval poseben pripravljalni odbor. Za pomoč smo prosili tudi izven Gorice, in sicer najprej v Clevelandu, kjer je bival naš goriški rojak in veliki prijatelj Karel Bonutti. Njemu smo se priporočili in povedali, kaj mislimo. Obrnil se je na škofa Rožmana, ki je takrat bival v Clevelandu. Osnovali so poseben odbor za gradnjo Katoliškega doma. Obrnili smo se tudi na druge rojake po svetu, na Argentino, kjer je bil duhovnik Štefan Tonkli. Tudi naši rojaki po Evropi, tako v Angliji, Belgiji, Franciji so začeli nabirati prostovoljne prispevke za dom. V Gorici smo ustanovili poseben odbor, katerega predsednik je bil dr. Anton Kacin. V pripravljalnem odboru so bili še Maks Komac, dr. Martin Kranner, Viktor Prašnik, Benedikt Kosič, Jožef Vižintin in jaz. Odbor je imel redne seje in razpravljali smo o poteku nabirke po svetu. Pojavilo se je vprašanje, kje

naj bi zgradili dom. Zemljišče smo našli na Drevoredu 20. septembra, ki je bilo takrat last dr. Tagliaferria iz Trsta in je bilo na prodaj. Merilo je 11 tisoč kvadratnih metrov, na njem je bila tudi stvaba. Odločili smo se, da ga kupimo; to je bilo leta 1958. Pred notarjem smo podpisali preventivno pogodbo in dali nekaj denarja, potem pa je bilo treba podpisati dokončno kupoprodajno pogodbo, za kar nismo imeli dovolj denarja. V tej stiski smo se zopet obrnili na odbor v Clevelandu za posojilo. Poskrbel nam je 9 tisoč dolarjev posojila. Poleg škofa Rožmana in Bonuttija sta s posojilom priskočila na pomoč še gospoda Gerdina in Potokar. S tem denarjem smo podpisali kupoprodajno pogodbo; na kupljenem zemljišču je kasneje nastal Katoliški dom.

Gotovo ste morali premagati velike težave. Kakšne so bile?

Težave so bile predvsem finančnega značaja. Zato smo se tudi obrnili na dobrotnike v Gorici in v svetu. Takrat so ljudje zelo radi priskočili na pomoč in so dajali tako darove kot brezobrestna posojila. Pri zbiranju darov za gradnjo so se posebno odlikovale Marijine družbenice. Takoj ko smo kupili zemljišče, smo začeli razmišljati o dvorani. V začetku smo nameravali zgraditi dvorano za kinopredstave, toda ministrstvo nam je prošnjo zavrnilo; zato smo se odločili, da bomo zgradili dvorano za prosvetno dejavnost. Za načrte smo se obrnili najprej na inženirja Sosiča z Opčin, toda ti načrti nam niso povsem ugajali; zato smo se odločili za načrte geometra Travanuta iz Gradišča. Na županstvu so bile določene težave in zato smo se obrnili na dr. Malnija, ki je pripravil nove načrte. Ti so bili na goriškem županstvu tudi odobreni, saj je županstvo izdalo gradbeno dovoljenje dne 30. junija 1960. Skoraj sedem let je trajala naša trnjeva pot priprav. Oktobra leta 1960 je podjetje Pietro Protto iz Gorice začelo z gradbenimi deli. Na praznik sv. Družine leta 1961 je msgr. Alojzij Novak blagoslovil temeljni kamen. Dela so napredovala in zadnje nedelje v februarju leta 1962 smo določili za otvoritev nove dvorane. Ko so naši

STALIŠČE ŠOLSKEGA ODBORA O VOLITVAH V ŠOLSKE SVETE

Šolski odbor, ki združuje predstavnike slovenskih komisij v DSL in SKP, šolske komisije SSK, SKGZ, SSO, ZSKD, SP ter SSŠ, posreduje izjavo volivcem pred volitvami v okrajne in pokrajinske šolske svete ter v vsedržavni šolski svet. Enotni šolski odbor, piše v sporočilu, zbran na seji 13.9.1996, je vzel v pretres vprašanje bližnje obnove pokrajinskih in okrajnih šolskih svetov ter vsedržavnega šolskega sveta ter je soglasno sprejel naslednje stališče.

Šolski odbor meni, da je sodelovanje v pokrajinskih šolskih svetih v interesu slovenske šole v Italiji. Kljub obstoju deželne komisije za šole s slovenskim učnim jezikom in kljub temu, da je mnenje le-te o vprašanjih, ki zadevajo slovensko šolo, obvezno, je pokrajinski svet le osrednji zborni organ na pokrajinski ravni in zato najbolj neposredno vpliva na odločitve šolskega skrbništva. Slovenska prisotnost v pokrajinskem šolskem svetu je torej danes, tudi z ozirom na ključno vprašanje racionalizacije šolske mreže, neobhodno potrebna. Šolski odbor zato poziva vse komponente slovenske šole, vodstveno, učno in neučno osebje, starše in družbene sile, da se na volitve pripravimo, se jih udeležimo in v pokrajinski šolski svet izvolimo primerno slovensko zastopstvo.

Šolski odbor je obširno razpravljal tudi o okrajnih šolskih svetih. V preteklosti je neupoštevanje zahteve po samostojnem slovenskem šolskem okraju manjšini narekovalo bojkot volitev v šolske zborne organe. Šolski odbor ugotavlja, da se okrajni sveti, ki so nastali po reformi iz l. 1974, niso obnesli tako zaradi skrajno omejenih pristojnosti kakor tudi zaradi umetne in neživiljenjske teritorialne razsežnosti. Bližnja reforma zbornih organov bo tako po vsej verjetnosti okrajne svete celo odpravila, a tudi tam, kjer obstajajo, se okrajni sveti soočajo z nesklepčnostjo in nezanimanjem. Šolski odbor je zato mnenja, da bi predstavljalo aktivno slovensko sodelovanje na volitvah v okrajne svete odvečno tratenje dragocenih energij. Zato se volitev v okrajne svete tudi tokrat ne bomo udeležili. Šolski odbor je razpravljal tudi o volitvah v vsedržavni šolski svet, v katerem je zajamčeno zastopstvo enega predstavnika slovenskih šolnikov. Šolski odbor vabi učno osebje, da se polnoštevilno udeleži teh volitev, saj gre za našo zastopanost v eni osrednjih ustanov šolskega sistema v Italiji.

Šolski odbor ponovno poziva osebje na slovenskih šolah, dijake in starše, da se ne udeležijo volitev v okrajne šolske svete, hkrati pa, da se šolsko osebje in starši udeležijo volitev v pokrajinske šolske svete ter da se učno osebje množično udeležijo volitev v vsedržavni šolski svet.

Naša aktivna zavzetost na bližnjih volitvah za obnovo pokrajinskih šolskih svetov in vsedržavnega šolskega sveta naj izpriča slovensko zavzetost za rast slovenske šole v Italiji, saj se zavedamo, da se prav v slovenski šoli kroji naša bodočnost.

STIČNA 1996

MARJETA STRES

Na 16. srečanju mladih v Stični so mladi dokazali zvestobo besedam sv. očeta, ki je letos obiskal Slovenijo. 10.000 mladih iz vse Slovenije, zamejstva in Hrvaške se je zbralo, da bi delili mladost in veselje ter se skupaj utrjevali v veri in odprtosti Kristusu.

Na novem, večjem privednem prostoru je ves dan potekal program, ki se je začel s pozdravi in vzpodbudnimi besedami pastirjev slovenske Cerkve. V molitvi, ki so jo vodili bogoslovci, so se mladi zbrali v Gospodu, saj je bilo geslo letošnje Stične Petrovo vprašanje Kristusu: "H komu pojdemo, Gospod? Besede večnega življenja imaš." Slovenka leta dr. Metka Klevišar je v kratkem pogovoru predstavila delovne slovenske družstva Hospic, ki se ukvarja s spremljanjem umirajočih in s pomočjo njihovim svojcem. Mladim je položila na srce, da ima vsaka stvar - tudi bolezen - svoj smisel, namen in vrednost, čeprav tega pogosto ne vidimo. Povedano so lepo ponazarjale tudi pesmi, ki so donele iz mladih grl pod vodstvom priljubljene skupine Gloria. Prav s pesmijo, besedo in koreografijo so mladi iz Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Gibanja Pot, Združenja katoliških študentov in Mladih za zedinjeni svet predstavili svoj način rasti v Bogu in služenja človeku.

Globoko pa odmevajo v vseh udeležencih srečanja besede bogoslovca Tomaža Mikuša, ki je pričeval o ljubezni Boga, ki ga je rešil iz pekla brezsmisla.

P. Marko Ivan Rupnik je navdušil mlade s svojim razmišljanjem o Bogu, odpuščanju, veri in ljubezni. Osvetlil je lik apostola Petra, ki je najprej zatajil Jezusa, nato apostole in nazadnje še sam sebe. Toda Jezusov pogled ga je objel ter zaradi ljubezni in odpuščanja je na Jezusovo vprašanje lahko odgovoril:

"Gospod, ti vse veš, ti veš, da te ljubim." V nabito polni cerkvi je p. Rupnik odgovarjal na vprašanja mladih. Opozoril je, da so stvari iz sveta stopile v Cerkev in jih pogosto zamenjamo za Kristusa, ki je resnični temelj. Potrebna je nova evangelizacija, ki se lotiva vprašanj o bistvenih stvareh, zato se ne smemo ustavljati ob podrobnostih, ki jih ne razumemo in motijo neverujoče. Potrebno se je osvoboditi želja, da bi Bog delal po naši volji. Grešimo, ker hočemo rešiti sebe, in ne zato, ker hočemo delati kaj slabega. Toda kar stiskamo v pesti, da bi rešili, požrejo črvi, zato se moramo prepustiti Ljubezni, ki traja vekomaj. Začetek ljubezni pa je odpuščanje. Vse, kar zaradi ljubezni umre, bo po ljubezni vstalo. Jezus je umrl, ne da bi enega človeka prepričal, toda še danes žanje uspeh, saj vstaja to, čemur je on umrl. P. Rupnik je poudaril pomen svobode in pogovora, saj je demokracija stvar besede. Vsem zbranim je zaželel, da bi bili svobodni v ljubezni.

Ob somaševanju številnih duhovnikov je vrhunec srečanja, sv. mašo, daroval nadškof dr. Alojzij Šuštar. V pridigi je mariborski škof dr. Franc Kramberger poudaril pomen zvestobe izviru dobrote, ki je naš Bog.

Po sv. maši je med mlade prišel priljubljeni pevec Adi Smolar, ki je s svojimi pesmi navdušil množico. Stična 1996 je za nami; pred verno slovensko mladino, ki je utrdila svojo vero ob srečanju s sv. očetom, pa je priprava na 12. Svetovni dan mladih avgusta 1997 v Parizu.

ŠIŠENSKI ROMARJI

IRSKA, OTOK SVETNIKOV IN SHOLARJEV

MARIJA PRIMC

Prva mašna daritev v slovenskem jeziku na otoku sv. Mihaela na Atlantskem oceanu

Udeleženci bibličnega krožka ljubljanske šišenske župnije sv. Frančiška (44 romarjev) so se pred kratkim vrnili z dolgega romanja po Irski, kjer so v Dublinu najprej občudovali obe katedrali (sv. Patrica, Christ Church), se sprehodili mimo univerze sv. Trojice (*Trinity college*). Spotoma so si ogledali še kakšen *pub*, kjer so preverili kvaliteto irskega piva, zlasti pa jih je zanimalo večerno življenje Ircev, kjer so se ob rdečelasih velikanih odkrivali prvine keltske bojevitosti, usedline ranjenosti zaradi angleškega zavojevanja oz. zatiranja in pa zaznamovanost s katolištvom. Ob ogledu notranjosti omenjene univerze je romarje predvsem navdala z občudovanjem stara knjižnica z zakladi. Seveda niso mogli mimo narodnega muzeja z znamenito zakladnico. Pot je romarje vodila dalje proti jugu dežele, najprej do Kildary, kjer so se srečali z največjo irsko svetnico sv. Brigito, ki se imenuje tudi irska Marija, saj predstavlja najpopolnejši posnetek Jezusove Materne na Irskem in že kar pravo posebljeno svetništvo. Mnogi čudeži, ki ji jih pripisujejo, govorijo o veliki pobožnosti in zaupanju, ki so ju Irski gojili do te svetnice vse od 5. stoletja naprej. Na poti do Dungarvana ob Keltskem morju so romarji obiskali še mesto Kilkenny, ki je dobilo ime po svetem Kieranu, kjer seveda niso mogli mimo veličasne katedrale. Nadalje so se usmerili proti zahodu, kjer so se z mašno daritvijo najprej ustavili pri svetem križu Ahenny High Crocces in počastili domnevne relikvije Kristusovega križa. Pot jih je vodila naprej v Cashel do skale sv. Patrica, enkratnega spomenika zgodnjega krščanskega obdobja. Nedaleč od tu blizu vasi Golden leži Athassel Priory, velika in zapuščenega avguštinska opatija iz 12. stoletja, kjer so šišenski romarji v prezbiteriju porušene cerkve pri maši razmišljali o slavi sveta, ki preide, in o ljubezni, ki ne umre z ruševinami.

Potem pa jih je pot pripeljala do Kilmameeya, kjer se začne znani Ring of Kerry. Tu so doživeli višek romanja na Atlantskem otoku sv. Mihaela (Kelling Michael), kjer so se po dveh vrstolomni vožnji po atlantskih valovih znašli

telesa blodi, so si romarji hitro postavili vsak svoj dolmen, da bi svojim dušam zagotovili posmrtni mir. No, in potem so pristali v srednjeveškem mestu Galway - nekoč glavnem keltskem središču, kjer je irščina še v široki uporabi. Romarji so nadaljevali pot po nenavadni deželi Connemara, kjer so obiskali Kylemore ter se poklonili vzhodni gore sv. Patrica ter se podali do irskega nacionalnega svetišča Knock, kjer se je 21. avgusta 1879 preprosti vaščanki prikazala Marija z Jezusom v spremstvu sv. Jožefa in sv. Janeza. Sedaj se v ta kraj zgrinjajo množice iz vse Irske. Poleg stare cerkve stoji tu tudi velika sodobna betonska katedrala. Po maši in doživetju irske vernosti so se romarji odpravili na sever v Sligo - mesto za bujno zgodovino, ki so ga že leta 807 oplenili Vikingi. Zadnji dan bogate in dolge romarske poti so se šišenski popotniki z manjšimi obiski znamenitih krajev znašli v Clonmacnoise - v znamenem nekdanjem verskem, kulturnem, narodnem središču Irske, kjer so pokopani irski kralji in kjer so dolga stoletja živeli in navdihovali ter organizirali misijonsko dejavnost irski svetniki. Skratka, Clonmacois predstavlja srce tistega dogajanja, zaradi katerega je Irška postala znana kot otok svetnikov in sholarjev, s katerimi je bogatila Evropo. Danes so v spomin na to meniško mesto znameniti reševalni stolp, irski križi in cerkva svetega Kierana, ustanovitelja Clonmacnoisa. Na mestu, kjer je ob svojem obisku daroval mašo papež Janez Pavel II., so tudi naši šišenski romarji opravili zahvalno daritev za bogato doživetje romanja po otoku svetnikov. Potem pa so skozi Kells, kjer so obiskali hišo svetega Colmčila, nadaljevali pot mimo Tare do Hill of Slane, kjer naj bi na bližnjem griču sveti Patrick leta 433 prižgal velikonočno luč in tako s simboličnim dejanjem nakazal zmago krščanstva nad poganstvom. S to lučjo so se s pogledom na New Grange - predzgodovinske naselbine, kjer v znano votlino posije samo enkrat na leto 25. decembra za 20 minut, podali na pot proti dublinskemu letališču s spoznanjem, ki jim ga je zapustila krušna mati irskih svetnikov sveta Ita (Ide): "Resnična vera v Boga s čistim srcem, preprosto življenje in odprte roke za dobrodelnost - to je Bogu všeč".

Šišenski romarji ob spoznanju, da je Irška ne le v preteklosti, ampak tudi danes še sposobna te boguvsčnosti, na tihem upajo, da so je po obisku Irske sposobni tudi oni.

ČLOVEK - BITJE VERE (5)

ZVONE ŠTRUBELJ

Temeljno zaupanje (pra-zaupanje) je konstitutivno za človeka. Obenem pa je podvrženo procesu oblikovanja. Je torej naravno in obenem pridobljeno. Pri tem ostaja možnost svobodne izbire.

Ali se tisti, ki svobodno izberejo in zavestno živijo temeljno zaupanje, razlikujejo od tistih, ki ga zavrnejo?

Obrat k ne-zaupanju je lahko posledica travm in kriz, ki jih otrok doživi v nežni dobi. Tak obrat je nezaveden. Je pa lahko zavesten, če ga človek pogloblja in namerno izoblikuje. V obeh primerih gre za držo proti naravi. Pri otroku to opazimo, ker fizično in tudi psihično nazaduje ter tako propada. Pri odraslem je ta obrat opazen kot alienacija, saj pomanjkanje temeljnega zaupanja vodi v osebni človekov propad, v odtujitev od samega sebe.

Če z lečo pogledamo vase, ugotovimo, da je v vsakem človeku navzoče nagnjenje k nezaupanju, nekakšen primarni strah, ki se na različne načine pojavlja v vseh življenjskih obdobjih. Kristus je rekel celo svojim najbližjim, da so ljudje pomanjkljive vere. In s tem je verjetno mislil tudi na pomanjkanje temeljne vere, prazaupanja v življenje. Ali ni morda v tem najgloblji smisel izvirnega greha?

Teologi razlagajo izvorni greh kot odvritev od Boga in kot pomanjkanje zaupanja v ljubečo božjo navzočnost. To, kar beremo na prvih straneh Svetega pisma, je simbolna pripoved o človekovem padcu, porušenju ravnotežja, ki je bilo človeku dano s stvarjenjem. Človekovo ravnotežje pa je bila naveza Bog - človek, človek - Bog. S padcem se ta naravna povezava poruši, ker se človek obrne, nagne k sebi in se s tem zapre. V bolečem odkritju najde samega sebe "nagega", slečenega tistega dostojanstva, ki ga je harmonično užival ob začetku stvarjenja. Ta obrat porodi strah in krivdo. Akterja svetopisemske pripovedi Adam in Eva na ta način odkrijeta žrtev. Ko Bog vpraša Adama, zakaj je jedel od prepovedanega drevesa, s prstom pokaže

na Evo, češ da je ona kriva in da je on žrtev njenega dejanja. Eva s prstom pokaže na kačo in pravi, da je tudi sama postala žrtev nekoga drugega. To so prvi znaki človekove alienacije, odtujitve, ki nato sprožijo rojstvo nasilja in namerne ter premišljene agresije, ki jo genialno ponazarja zgodba o Kajnu in Abelu.

Na prvih straneh Svetega pisma je torej že jasno nakazano, da si človeka brez odnosa z Bogom ni mogoče misliti. Človek brez Boga izgublja svoje pravo dostojanstvo, ker izgubi ravnotežje, ki ga ohranja v njegovi bivanjski sferi kot človeka, duhovno bitje. Človek namreč po svojem duhu pripada Bogu. Duh je nekaj božjega v človeku, ker ga dela podobnega Bogu; je nosilec božje podobe v njem. Kakor hitro se odtegne svojemu izvoru, se odtegne in odtuji samemu sebi in posledično tudi svojemu bližnjemu. Zgodba o raju in prvem padcu nam na simbolični ravni pove prav to. Za naše razmišljanje je dragocena ugotovitev, da se odnos do Boga lahko mirno istoveti z odnosom do življenja. Temeljno zaupanje v življenje je z drugimi besedami že zaupanje v Boga in v njegovo ljubečo bližino.

ŠKOF PIRIH O CERKVI NA PRIMORSKEM

MARJAN DROBEŽ

V zadnji številki informativne revije *Kras* je objavljen intervju, ki ga je odgovorni urednik Ildi Vodopivec-Rebolj dal koprski škof msgr. Metod Pirih. V njem obravnava aktualna vprašanja, ki zadevajo delovanje Cerkve na Primorskem in vernost naših ljudi. Razmišljal je tudi o vračanju zvonov v slovenske cerkve, zlasti na Primorskem, ki so bili vernikom odvzeti med drugo svetovno vojno. O tem je dejal naslednje: "Slovinci izredno cenimo in ljubimo zvonove. Naši ljudje zlepa niso tako navezani na kakšno bogosluzžno stvar, kakor so navezani na zvonove. Le-ti spadajo k

naši omiki in kulturi, za verne ljudi pa imajo pomembno vlogo v njihovem življenju. Kristjana spremljajo od zibelke do groba. Zvonovi se oglašajo pri krstu in ljudem naznanjajo veselo sporočilo, da se je število kristjanov pomnožilo, ob smrti pa z nami žalujejo in rajne spremljajo na njihovi zadnji poti. Pobud, kako in kje se odločijo za nove zvonove, je veliko. Največkrat vsi verni in ljudje dobre volje iz župnije ali iz vasi zbirajo denarna sredstva za zvonove, ponekod posamezne in navdušene osebe darujejo v celoti za en zvon ali za več zvonov..."

Časnikarka je nato postavila vprašanje o vernosti pre-

bivalstva, umiranju starejših ljudi, ki so bili goreči kristjani, ter o obiskovanju maš ob nedeljah. Koprski škof je odgovoril takole: "Naša, torej koprška škofija ima okrog 250.000 prebivalcev. Število nekoliko narašča, a ne zaradi njihovega prirastka, ampak zaradi priseljavanja ljudi od drugod. Le-ti se selijo v večja mesta. Po drugi svetovni vojni je okoli 150 tisoč Primorcev zamenjalo svoje domove. Iz manjših vasi in krajev so se ljudje preselili v Novo Gorico, Koper in drugam na obalo pa v Tolmin in v Sežano. Poznamo dva primera v naši škofiji, od koder so se iz vasi odselili prav vsi prebivalci, ostali pa sta tam vaški cerkvi."

Število vernikov, ki se ob nedeljah udeležujejo verskih obredov, je od župnije do župnije različno. Ves čas po drugi

svetovni vojni je to število padalo. Od leta 1980 do 1990 je ostalo na enaki ravni, v zadnjih petih letih pa se nekoliko povečuje. Da ljudje manj hodijo k maši, je veliko razlogov. Skoraj po vseh župnijah naše škofije je več smrti kot rojstev. Starejši, verni ljudje, ki so obiskovali mašo, umirajo. Petdeset let smo živeli v totalitarizmu in ateizmu, ki sta na moralnem in na drugih področjih povzročila veliko škodo. Svoje sta povzročila tudi potrošništvo in praktični materializem. Ljudem je, žal, več do tega, koliko in kaj imajo, kakor pa, kaj so. Naj pesem novih zvonov povezuje starejše in mlajše, prebudi v ljudeh vero ter prinaša mir in radost v njihova srca in njihove domove."

BESEDA ŽIVLJENJA

27. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

ALI JE MOJE KRŠČANSTVO RODOVITNO?

"Zato vam pravim: vzelo se vam bo božje kraljestvo in se dalo ljudstvu, ki bo dajalo njegove sadove." *S to sodbo se zaključil prilika o hudobnih vinogradnikih, ki jo je Jezus na predvečer svojega trpljenja povedal judovskim velikim duhovnikom in starešinam. Zaradi svojega trdnega prepričanja, da so božji izvoljenci, ker imajo njegovo postavo "v mezincu", niso hoteli sprejeti Jezusa, božjega Sina in zadnjega klicarja, poslanega od Gospodarja vinograda, naj oddajo pridelek: sad življenja po "največji zapovedi" - ljubezni do Boga in do bližnjega. Evangelist Matej pove, da so veliki duhovniki spoznali, da govori o njih, in bi ga umorili, če se ne bi bali ljudstva. Bilo pa je že trdno sklenjeno, da tega zoprnega "izterjevalca" sadov božjega vinograda spravijo s poti.*

"Brez dvoma je prilika o hudobnih vinogradnikih povedana glede na ratnanje Izraela v odrešenjski zgodovini: služabniki, ki jih je gospodar vinograda poslal, da bi prejeli pridelek, so prav gotovo preroki," razlaga Hans Urs von Balthasar, eden največjih katoliških teologov 20. stoletja. "Vendar te prilike ne bi bilo v Novi zavezi, ko ne bi zadevala Cerkve. Le-ta je, kot pravi sklepna beseda, tisto ljudstvo, kateremu bo izročeno božje kraljestvo, odvzeto Izraelu, z namenom, da bi Bog končno vendar dobil pričakovani pridelek. Vprašajmo se, če ga resnično dobi od Cerkve, takšne, kot jo predstavljamo."

Italijanski pisatelj Ignazio Silone (1881 - 1956), nemiren iskavec Boga, je v enem svojih del položil na jezik svetniškemu menihu Pietru Morroneju, ki je kot papež Celestin V. pet mesecev vodil Cerkev, nato pa odstopil, naslednje besede: "Prišla je ura, da izpovem svoj greh: živimo preveč lagodno in mirno za kamnitimi zidovi naših cerkva. Preveč radi mislimo, da je dovolj biti pri maši, sodelovati pri bogoslužju, od časa do časa pokazati neko navidezno spokornost, položiti kovancec na dlan reveža, se držati treh ali štirih zapovedi. Povem vam, da Bog od nas kristjanov zahteva veliko več, neskončno več. To naše pozunanjeno krščanstvo, krščanstvo iz navade in preračunljivosti, ni pravo krščanstvo, temveč samo senca in krinka krščanstva... Krščanstvo je bilo doslej bolj oznanjevano kot uresničevano..." Te ostre sodbe naj bi se nanašale na krščanstvo ob izteku 13. stoletja, vendar prav tako in celo še bolj veljajo za naš čas.

Ko je misijonar Piero Cbeddo pred tremi leti na italijanski televiziji (RAI 1) razlagal ta evangeljski odlomek, je dejal, da so Jezusove besede "Božje kraljestvo se vam bo vzelo in dalo ljudstvu, ki bo dajalo njegove sadove" namenjene tudi našemu evropskemu svetu, ki je že skoraj dva tisoč let krščanski, pa ni obrodil pričakovanih sadov. Na vesti krščanske Evrope je greh stoletne kolonializacije treh celin (Afrike, Amerike, Azije), izkoriščanje tamkajšnjih naravnih dobrin; krščanska Evropa je zagrešila hud zločin trgovine s sužnji; v naročju krščanske Evrope sta se izlegli pošasti komunizma in nacizma, dveh svetovnih vojn in praktičnega materializma, ki z Bogom sploh ne računa. Ko govorimo o krščanski Evropi, moramo besedo krščanska postaviti med narekovaje, ker se v njej živi pogansko. Stara celina res potrebuje novo evangelizacijo, kot vedno in povesod oznanja papež Janez Pavel II.

Tudi v Ljubljani je 18. maja 1996 zaklical: "Ni dovolj sklicevati se na dediščino preteklosti, saj se mora vsaka krščanska generacija sama ponovno odločiti za krščanstvo... da bo evangelij postal vaše življenje in bo svetu sijal kot luč sveta."

5

ČETRTEK
3. OKTOBRA
1996

NOVA SLOVENSKA DOBRODELNA USTANOVA

SLOVENSKA MALTEŠKA BOLNIŠKA POMOČ

MARIJA PRIMC

Komenda pri Kamniku je proslavila 700-letnico komenske bolnišnice in 275-letnico rojstva Petra Pavla Glavarja

V Komendi pri Kamniku so v drugi polovici septembra potekale slovesnosti ob praznovanju 700-letnice prve omembe "hospitale sancti Petri" v tem kraju in 275-letnici rojstva Petra Pavla Glavarja. Prvi dan je Jože Štupnikar predaval o bolnišnicah, ki so delovale v Evropi v srednjem veku in orisal pomen komenske bolnišnice. V cerkvi sv. Petra v Komendi je bila drugi dan, to je predzadnji septembrsko soboto, velika slovesnost s somaševanjem, ki ga je vodil komenski župnik in dekan Nikolaj Pavlič, na kateri so sprejeli pet mladih v Slovensko malteško bolniško pomoč (SMBP). Slovesnosti so se udeležili veleposlanik Suverena malteškega reda knez Maximilian von Khevenheuller-Metsc, predsednik SMBP grof Carl de Villavicencio-Margheri, veliki prior Suverena malteškega viteškega reda Fra Wilhelm von Liechtenstein, malteški vitezi iz 105 držav, med njimi tudi iz Slovenije, člani SMBP in drugi častni gostje. Kandidati za SMBP so slovesno obljubili, da se bodo borili proti osmerim stiskam in slabostim tega sveta: boleznim in zapuščenosti, brezdomnostim in lakoti, trdnosrčnosti in krivdi, brezbriznosti in neveri. Oznake in pripone, ki jih bodo vedno nosili na uniformah, je blagoslovil dekan Pavlič, pripel pa jih je novim članom po slovesnih obljubah grof Carl de Villavicencio-Margheri. Po obljubah so vsi člani z besedami "Sem pripravljen" ponovili že izrečeno obljubo in se zavzeli, da bodo v svojem življenju sledili Kristusu v Cerkvi in sedanjem svetu ter si prizadevali, da bodo zvesti redu ter na primeren način pomagali naši sveti Cerkvi. Posebej pa si bodo prizadevali pomagati revnim in bolnim.

Proti koncu maše se je slovesnosti pridružil tudi krški (celovski) škof dr. Egon Kapellari (tudi član Suverena malteškega viteškega reda). Škof Kapellari in veliki prior Suverena malteškega viteškega reda fra Vilhelm von Liechtenstein sta sprejela v Suvereni malteški viteški red in v Veliki priorat Avstrije župnika Nikolaja Pavliča; prejel je redovne insignije, ki jih je blagoslovil škof Kapellari, ter osmerokraki križ, ki naj ga spominja na obljubo.

V nedeljo, 22.9., so po slovesnem somaševanju, ki ga je vodil ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar in so se ga udeležili dostojanstveniki malteškega viteškega reda iz tujine in Slovenije, narodne noše, skavti na prostoru med cerkvijo in župniščem odkrili spominski doprsni kip Petra Pavlu Glavarju. Postavili so ga na pobudo komenskega župnika Pavliča. O pomenu in duhovnem poslanstvu Petra Pavla Glavarja je ob odkritju spomenika govoril Jože Pavlič, nadškof Šuštar pa je kip blagoslovil.

Kaj je Slovenska malteška bolniška pomoč? SMBP je nova slovenska katoliška dobrodelna ustanova v okviru Suverena malteškega viteškega reda, oživljena na osnovi duhovnega izročila in večstoletne tradicije dobrodelnosti omenjenega reda po svetu in v Sloveniji, zlasti v Komendi. Ustanovili so jo po zaslugi njenega predsednika grofa in malteškega viteza Carla de Villavicencio-Margheria 19. marca lani v župnijski cerkvi sv. Petra v Komendi pri Kamniku, ko so prvi trije kandidati veleposlaniku Suverena malteškega viteškega reda v Sloveniji knezu Maximilianu von Khevenheuller-Metscu obljubili, da se bodo v duhu reda borili proti osmerim stiskam in slabostim sveta. Junija lani je v Rimu hospitaliert baron Albercht von Boeselager za voditelja omenjene ustanove imenoval viteza grofa Carla de Villavicencia-Margherija. Statut SMBP, ki obsega 32 členov, je oktobra lani sprejela in potrdila

Slovenska škofovska konferenca. Lani novembra so v Novem mestu sprejeli še osem novih članov. Tako je bilo ob koncu minulega leta v SMBP že dvajset članov. Na prvem letnem zboru v Komendi januarja letos so poleg drugih članov vodstva za voditelja izbrali komenskega župnika Nikolaja Pavliča. SMBP ima svoj znak in žig. Glavni namen Slovenske malteške bolniške pomoči je v evangeljskem duhu in v skladu z usmerjenostjo in s cilji Suverena malteškega viteškega reda pomagati ubogim, bolnim, trpečim in osamljenim ljudem, predvsem invalidom. V tem smislu pomaga na območju Republike Slovenije; če je za pomoč naprosena, tudi zunaj njenih meja v primerih hudih naravnih in drugih nesreč. Pri svojem delu sodeluje z drugimi cerkvenimi in civilnimi dobrodelnimi organizacijami, ki jim ne predstavlja nikakršne konkurence, saj je na področju pomoči ljudem v stiski za vse dovolj dela. Po svoji osnovni naravnosti in delovanju ostaja zvesta stoletnemu izročilu Suverena malteškega viteškega reda "tuitio fidei et obsequium pauperum" (obramba vere in pomoč ubogim) s poudarkom, da jo poskuša udeležati v sedanjem času, možnostim primerno. Zgleduje se pri sorodnih organizacijah zunaj naših meja, s katerimi sodeluje, zlasti z avstrijsko in nemško malteško bolnišnično službo. Bolnik je za njene člane "gospod bolnik", t.j. človek, ki mu je treba pomagati. Člani in članice SMBP nosijo pri opravljanju svojega dela in na slovesnostih uniformo z oznakami pripadnosti ustanovi in državi ter imajo pri sebi člansko izkaznico. Udeleževati se morajo predpisanih srečanj in vsaj enkrat letno duhovnih vaj ali duhovne obnove.

SMBP ima redne in podpome člane. Redni član lahko postane vsak državljani Slovenije ali tujec, ki je bil krščen v katoliški Cerkvi in je star vsaj osemnajst let, poučen v katoliški veri, o delu in zgodovini ter pomenu SMBP in pa da živi po evangeliju in je opravil tečaj prve pomoči. Redni član je dolžan pomagati bližnjemu v stiski in vsaj dvajset ur mesečno voditi tudi dnevnik opravil. Podporni član pa je tisti, ki denarno in moralno podpira delo ustanove.

SMBP, ki je pravna oseba zasebnega prava, sicer pa "prostovoljna, samostojna in neprofitna katoliška dobrodelna organizacija", se vzdržuje z darovi za storjene usluge, z darovi vernikov in drugih ljudi, dobrodelnih prireditelj, s pomočjo iz tujine in iz drugih zakonsko dovoljenih virov.

UMRL JE DR. ANTON TRSTENJAK

6
ČETRTEK
3. OKTOBRA
1996

V Ljubljani je na svojem domu po krajši bolezni umrl v 90. letu starosti znani slovenski psiholog, filozof, duhovnik, redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, profesor filozofije in psihologije na ljubljanski univerzi, dr. Anton Trstenjak.

Znani slovenski psiholog, ki je znal o znanstvenih stvareh pisati tudi in predvsem poljudno, se je rodil v mesecu januarju 1906. leta v Radmoščih pri Gornji Radgoni. Bil je torej Prtek in na svoje skromne korenine je bil vse življenje ponosen. V Sloveniji smo ga poznali predvsem kot modernega polihistorja, saj je bil dr. Trstenjak človek izredne učenosti, slovenskemu ljudstvu pa se je priljubil s serijo poljudno znanstvenih knjig, ki jih je izdal pri Celjski Mohorjevi družbi, vse pa so imele za osrednjo temo človeka in njegovo notranjost. Rad se je spominjal na te zelo brane in razširjene knjige, čeprav je veljal za izrednega znanstvenega izvedenca v psihologiji barv. Pri slovitom Gemelliju je namreč proučeval psihologijo barv in bil na tem področju mednarodno poznan, čeprav se ni omejeval samo na psihologijo barv; študiral je namreč tudi filozofijo, teologijo in antropologijo, ki se ji je posebno zadnja leta veliko posvečal. Slovencem je predstavljal izredno veliko tujih strokovnjakov, s katerimi je redno sodeloval.

Za njegovo pisanje je značilno to, da se je v njegove zapise o psihologiji človeka vedno vtrvalo tudi veliko znanje iz filozofije in teologije.

Za človeka gre, je naslov ene izmed njegovih nad petdeset knjig (s ponatimi jih je nad osemdeset!). Dejansko je dr. Trstenjaku zares šlo predvsem za človeka in njegovo obstojnost, za njegovo vsakdanje bivanje v svetu, v katerem se ne znajde vedno najbolje. Iskanju rešitev za sodobnega človeka je dr. Trstenjak posvetil vse svoje življenje. Zelo znane so knjige *Človek v stiski*, *Hoja za človekom*, *Človek in sreča* itd.

Mislil, da je bil dr. Trstenjak eden redkih slovenskih znanstvenikov, ki so znali svoje veliko znanje tudi posredovati tako imenovane- mu malemu človeku in mu pri tem to dejstvo ni zmanjšalo nobenega ugleda potrjenega in preverjenega znanstvenika.

Anton Trstenjak je bil večkrat gost v naši sredi, zamejce je tudi dobro poznal in cenil. Morda je eden redkih slovenskih znanstvenikov, ki je že pred veliko leti pisal o težavah, ki nastajajo v narodnostno mešanih zakonih. V zamejstvu je izredno malo ljudi, ki ne pozna njegovih pronicljivih misli iz knjige, ki je izšla leta 1991 in nosi naslov *Misli o slovenskem človeku*.

S smrtjo dr. Antona Trstenjaka, ki je še pred kratkim v Ljubljani gostil svojega slavnega kolego, utemeljitelja logoterapije Viktorja Frankla, smo vsi Slovenci veliko izgubili, saj je umrl znanstvenik, ki je znal o velikih človeških težavah govoriti z malimi in vsakdanjimi besedami in je imel vsakega človeka rad.

J.P.

Po rodu je sicer iz Poljanske doline, iz kraja Četena Ravan, kjer se je rodil 5. septembra 1926, a ga je poklicna in življenjska pot zanesla v Tolmin, kjer je preživel vso službeno dobo in si tu ustvaril tudi družino. Ob koncu druge svetovne vojne je kot sodelavec OF bil odpeljan v Dachau, maturiral je leta 1950 in se nato vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študiral slavistiko. Diplomiral je leta 1956 z diplomskim delom o zbiralcu ljudskih pesmi Antonu Žaklju - Rodoljubu Ledinskem. Leta 1957 se je zaposlil na tolminskem učiteljski in kasneje na pedagoški gimnaziji, honorarno pa je predaval tudi na novogoriškem oddelku za razredni pouk Pedagoške akademije v Ljubljani. Upokojen je bil leta 1987, vendar to za delavnega prof. Dolenca nikakor ne pomeni počitka, saj se še dalje ukvarja s preučevanjem

kulturno-zgodovinskih posebnosti rovtarskega območja od Bovca do Šofje Loke in predvsem z zbiranjem ljudskega besednega izročila tega področja, te kraje pa je orisal tudi s planskega vidika.

Pravzaprav si starožitnosti tolminskega in škofjeloškega območja ne moremo zamišljati brez prispevka prof. Janeza Dolenca, ki s svojim raziskovalnim delom na neki način nadaljuje delo dolgoletne vodje Tolminske muzejske zbirke Marije Rutar (1903-1979). Poleg objav v reviji *Jezik in slovstvo* so pomembne njegove narodopisne in domoznanske razprave v *Goriškem letniku*, *Loških razgledih*, *Glasniku SED*, *Traditiones*, *Primorskih srečanjih* in *Jadranskem*

PROF. JANEZ DOLENC - SEDEMDESETLETNIK

V začetku letošnjega septembra je dopolnil 70 let starosti tolminski profesor, slavist, narodopisec in domoznanec Janez Dolenc.

koledarju. Uredil je dva zbornika, povezana s Tolminsko, *Tolminski zbornik* (1975) in *Potresni zbornik* (1980).

Prof. Dolenc je s svojim strokovnim delom posegel tudi v zamejstvo. V šolskem letu 1977-78 je poučeval slovenščino v študijskem centru Nediža v Špetru, napisal je libretto za opero *Tolminski puntarji*, ki jo je uglasbil Ubald Vrabec, za Goriško Mohorjevo družbo je uredil in napisal spremno besedo za *Legende* (1991).

Za jubileja vemo, da je vedno skrbno spremljal rast in raz-

voj tolminskega muzeja - uradno Tolminske muzejske zbirke, ki do nedavnega ni imela primernih prostorov, kar je zaviralo njen napredek. Prav v tem času v častiljivi Coroninijevi graščini v središču Tolmina potekajo obsežna obnovitvena dela, kar bo pripomoglo k temu, da bo tolminska dežela končno dostojno predstavljena tudi z muzejskega stališča, to pa je bila tudi ena od tihih želja jubilaranta.

Ob jubileju mu kliče na mnogo leta tudi naše uredništvo. M.V.

SSG / OTVORITVENA PREDSTAVA

EVROPSKE POBUDE IN MANJŠINE

Dandanes je prizadevanje za evropsko zedinjenje - ne samo politično - zelo prisotno in aktivno.

Povsod po naši celini se vrstijo posveti, seminarji, kongresi o tem aktualnem vprašanju. Obstajajo pa tudi določene stalne ustanove, ki se posvečajo evropskim vprašanjem in to študijsko obravnavajo. Med te sodi Zavod za federalistične študije v Aosti. Ta deluje v sodelovanju organizacije Cife (Centre international de formatione européenne) v Nici.

Letos je že 36. študijsko zasedanje, ki se ga je udeležilo veliko mladih izobražencev iz različnih držav. Na teh tečajih predavajo priznani strokovnjaki s področja pravnih, političnih, zgodovinskih, filozofskih in podobnih ved. Tudi ustanova Cife v Nici prireja vsako leto vrsto seminarjev po raznih središčih Evrope. Na večdnevni srečanjih se lahko udeleženci teh tečajev seznanijo s splošno ali specifično evropeistično tematiko.

Vsekakor so podobne pobude koristne in zanimive. Obenem pa lahko nudijo nova izhodišča pri obravnavi tega vedno zanimivega področja.

Znano je, da tako v Piemontu kot v Dolini Aosta obstaja franko-provensalska kultura. Ta je v bistvu mišljena okcitanska skupnost v Piemontu (zlasti v pokrajini Cuneo). V jezikovnem smislu spada sem še druga govorica, "patois", ki jo govorijo v Dolini Aosta.

Če hočemo ustvariti analogijo s slovensko manjšinsko stvarnostjo pri nas, lahko zapišemo, da je "patois" neke vrste rezijanski dialekt v slovenskem zamejskem prostoru. Seveda to ne bo držalo

v celoti, lahko pa približa to franko-provensalsko jezikovno stvarnost.

Študijsko se s tem vprašanjem oz. z jezikom in njegovo ohranitvijo ukvarjajo zlasti nekateri kulturni centri v Dolini Aosti. Prirejajo pa tudi širše ljudske praznike, ki so javne manifestacije te domače govorice v Dolini pod Mont Blancom. Kot pri Okcitanah sta tudi tu predvsem ljudska kultura in folklor (pesmi, glasba, plesi, domača obrt, itd.), ki ohranjata jezikovne tradicije "patois".

Vse to priča o dragocenosti in pomenu kulturne dediščine, ki jo lahko zapusti jezikovno bogastvo, tudi če gre za dialekt ali manj znan jezik. Iz tega namreč vzraste edinstven mozaik, ki ohranja življenjsko silo in duhovne zaklade posamezne narodne in jezikovne skupnosti za bodoče rodove.

A.B.

ZA UVOD MILLER, RAZBITO STEKLO

V petek, 11. oktobra, bo v Kulturnem domu v Trstu prva predstava letošnje sezone Slovenskega stalnega gledališča. Najprej bodo na oder postavili dramo Arthurja Millerja *Razbito steklo*.

Igro bodo prvič uprizorili v slovenščini v prevodu Alje Predana. Režiser je Dušan Mlakar, scenograf Klavdij Palčič, kostumistka pa Marija Vidau. Igrajo: Vladimir Jurc, Maja Blagovič, Aleš Valič, Lučka Počkaj, Vojko Belšak in Nina Valič.

Arthur Miller je izvrsten poznavalec duševnih stisk in mu je kljub 78 letom uspelo napisati dobro dramo. Režiser Dušan Mlakar je povedal, da njegova postavitev ni spektakularna, ker je z izvrstnimi igralci želel le prikazati travme življenja. A pogledimo na kratko vsebino drame *Razbito steklo*.

Sylvia Gellburg zbolijo za skrivnostno boleznijo, podobno paralizi, za kar zdravnik ne more najti

razloga. Kmalu spozna, da jo kot Židinjino obsedajo grozljive novice iz Nemčije (teče leto 1938), kjer oblasti uničujejo židovske trgovine in javno ponižujejo Žide. Zdravnik, ki skuša razvozlati skrivnost Sylvijine paralize, odkrije tudi čudno vez med njo in njenim možem Phillipom, ki ji je že na začetku zakona prepredil poslovno kariero, za kar je bila v nasprotju z njim, kot se izkaže, nedvomno nadarjena. Razmerje je načeto tudi spricho skvarjenih spolnih odnosov in neizživete erotike, ki se je z leti nabrala v nekakšen bolezenski vozle med njima. Phillip zaradi poslovnega poloma doživi infarkt. Obsojen je na posteljo; ko se trudi Sylviji razodeti vse tisto, kar ji je skozi leta zakona zamolčal, umre. Žena mu skuša pomagati in se zave, da je vstala z invalidskega vozička in je torej sama ozdravljena.

Razbito steklo je igra v slogu klasičnega Arthurja Millerja: polna čustev, strasti, s psihološko poglobljenimi značajmi. V njej se prepletata zapletena usoda človeškega življenja in še bolj zapletena politična situacija ob vzponu nacizma. Miller močno poudarja obsedenost z večno anatemo Židov, ki pa jo lahko razumemo tudi kot izraz sočutja z drugačnimi, slabšimi, maloštevilnimi. V raziskovanju skrivnosti duše in neraziskanih področij človeškega notranjega življenja se avtor kljub visokim letom izkaže kot imeniten realistični portretist polnokrvnih dramskih oseb in obenem družbeno občutljiv opazovalec smeri vrtenja našega planeta.

Obiščite predstave Slovenskega stalnega gledališča v Trstu od petka, 11. oktobra, dalje.

D.E.

Srečanje, prva televizijska igra

V nedeljo, 29. septembra, so zvečer po slovenskem sporedu RAI predvajali prvo televizijsko igro iz programskega niza *Vabilo v gledališče*. Gre za komedijo *Srečanje* v režiji Marija Uršiča, v kateri igra priznana igralka Slovenskega stalnega gledališča v Trstu Miranda Caharija in Livio Bogatec. Komedijo *Srečanje* so v preteklosti že večkrat igrali po naših vaseh, prikazuje pa pogovor med že zreli moškimi in žensko, ki si izpovedujeta sončne in senčne strani svojega življenja.

Delo so pred njegovim predvajanjem predstavili v petek, 27. septembra, v konferenčni dvorani Lucchetta-Ota-D'Angelo deželnega sedeža RAI v Trstu. O njem sta spregovorila ravnatelj slovenskih programov RAI dr. Filibert Benedičič in urednica Nataša Sosič. Gre za prvi projekt te vrste (v prihodnosti načrtujejo še druge, kot npr. posnetek igre v tržaškem Kulturnem domu), katerega priprave so se pričele pred letom dni. Komedijo je letos poleti v osmih dneh posnela ekipa podjetja Videoest v domu Alberta Sirka v Križu. Snemalec je bil Niki Filipovič, s katerim so sodelovali Duccio Denaro, Alessandro Flora, tajnik režije Jana Radovič in monter Žarko Šuc.

Številno občinstvo si je lahko ogledalo igro na videokaseti, oblikovalci in sodelavci pri projektu pa so bili na voljo za morebitna vprašanja. - I.Ž.

Že takoj v začetku z veseljem zapišem, da se je tak posvet lahko priredil samo v Gorici, ki ima dolgo tradicijo iskrenega iskanja svojih korenin in pošten odnos do svoje zgodovine. Govorimo o tridnevni nadse dobro obiskanem simpoziju zgodovinarjev, ki se je prejšnjo soboto zaključil na goriški univerzi in je nosil pomemben naslov *Cerkev in družba na Goriškem ter njen odnos do vojne in osvobodilnih gibanj*.

Posvet sta organizirala goriška inštituta za versko in družbeno zgodovino in za srednjeevropska kulturna srečanja v sodelovanju z vrsto drugih kulturnih organizacij; med temi naj omenimo Goriško Mohorjevo družbo, Inštitut za novejšo zgodovino iz Ljubljane, Zgodovinski inštitut M. Kosa iz Nove Gorice in nadškofijski list *Voce Isontina*. Posvet zgodovinarjev je daleč presegel okvir zastavljenega naslova in to spet napišem z iskrenim veseljem.

Da je bil posvet zelo dobro pripravljen, smo zaznali že ob sami otvoritvi, ko smo po pozdravih goriškega in novogoriškega župana prišli v živo in smo poslušali dolgo uvodno predavanje zgodovinarja in senatorja Gabriela De Rosa, ki sicer vodi Inštitut Luigi Sturzo v Rimu in velja za velikega italijanskega zgodovinarja. De Rosa je spregovoril na temo Cerkev v krizi italijanske družbe v letih 1938-1945. Ko je De Rosa na splošno govoril o tedanjem času in o odnosu Cerkev do tedanje družbe, je pomenljivo dejal, da moramo gledati na italijansko zgodovino tistega časa brez predsodkov. Predvsem pa je bil odločno proti vsakemu neumestnemu "revizionizmu" in vsaki politični interpretaciji zgodovine. Ker vemo, kako se je prav z obdobjem druge svetovne vojne, fašizmom in dogodki po drugi vojni v Italiji vedno in skorajda samo politično špekuliralo, so nam bile besede všeč. Ko pa je dejal, da ima goriška pokrajina še posebne specifičnosti, saj sta tu živela od vedno dva naroda, smo se zavedeli, da so temeljna izhodišča mednarodnega posveta zgodovinarjev zelo dobra.

To se je tudi pokazalo v treh dneh, ko je nastopilo 23 predavateljev in je bilo veliko drugih nastopov; vse to bodo objavili v knjigi, ki naj bi izšla prihodnje leto in jo že sedaj svetujem vsakomur, ki hoče dobro spoznati obdobje fašizma in odnos Cerkev do osvobodilnih gibanj na naših tleh. Prostor nam ne dopušča, da bi na kratko predstavili vsa predavanja, lahko pa vam zatrdimo, da je bil ta posvet prelomnega značaja, saj so se vsi udeleženci strinjali, da se v Italiji že dolgo ni tako odprto in poglobljeno govorilo o tako pomembnem zgodovinskem obdobju. Medtem ko je prof. Jože Pirjevec briljantno razlagal, kako je prišlo že pred začetkom konca vojne do dogovarjanja delitve Goriške in do barantanja z mejo, je naslednji dan, v petek, Anton Štrukelj opravil oris slovenske Cerkev in slovenskih katoličanov v dvajsetem stoletju, čeprav se ni omejil samo na to in je zato prispeval predvsem za Italijane zanimiv pregled stanja sedanjih verstev na Balkanu, pri tem se je opiral na pričevanja slovenskega škofa v Beogradu dr. Perka. Ko je Janko Prunk predstavljal položaj katoliške Cerkev v Jugoslaviji v letih 1918-1941, je razkril nove poglede na znan boj med katoliško ljudsko stranko in med takratnimi liberalci.

PRELOMEN POSVET O CERKVI IN OSVOBODILNIH GIBANJH

JURIJ PALJK

Cerkev in družba na Goriškem ter njen odnos do vojne in osvobodilnih gibanj: to je bil naslov tridnevnega mednarodnega simpozija italijanskih in slovenskih zgodovinarjev. Potekal je v Gorici od 26. do 28. septembra.

France Dolinar se je ob koncu svoje osvetlitve slovenske Cerkev v letih 1918-1945 na glas vprašal, kako to, da komunisti in predstavniki predvsem ljubljanske Cerkev niso še danes sposobni se dogovoriti o vojnem času. Medsebojna obtoževanja namreč nikomur ne koristijo, predvsem pa pogubno vplivajo na današnji čas. Tone Ferenc je pokazal, kako je slovenska Cerkev živela pod italijansko in nemško okupacijo, in prikazal sovražni odnos nacistične Nemčije do slovenskih katoličanov, medtem ko takega odnosa do slovenskih protestantov ni bilo.

FOTO BUMBACA

Giuseppe Dal Pozzo je dal nekaj iztočnic za zgodovino pisje goriškega nadškofa Margottija, Branko Marušič pa je sijajno opisal kulturo in politiko goriških Slovencev med obema vojnama. Njegovo predavanje bomo zaradi aktualnosti objavili v eni prihodnjih števil našega časnika. Italo Santeusano je spet spregovoril o nadškofu Margottiju. Naj povem, da je bil Margotti še večkrat predmet razprave, saj so se zgodovinarji resno in brez neumestnih zadržkov lotili njegove kontroverzne osebnosti. Najlepše je to označil prof. Luigi Tavano, ko je dejal, da nihče ne oporeka Margottiju njegove dobronamernosti, da pa je neizpodbitno dejstvo predvsem to, da ni razumel potreb slovenskih vernikov in predvsem ne slovenske duhovščine v času fašizma; od tod so prihajali tudi njegovi nesporazumi s slovenskimi duhovniki, ki jih je bilo v goriški škofiji za dobri dve tretjini.

Franc Kralj je predstavil stanje cerkveno-verskih zadev Slovencev na Goriškem v letih 1940-1947. Kralj je imenitno pokazal, zakaj se je slovenska duhovščina upirala tako imenovani "romanizaciji in normalizaciji", in to predvsem zato, ker je to pomenilo smrt slovenskega naroda. Na slikovit način je tudi opisal občutje slovenskih vernikov in predvsem duhovnikov, ki so v času fašizma imeli upravičen občutek, da jih v goriški škofiji zapostavljajo in predvsem ne razu-

FOTO BUMBACA

mejo njihovih narodnostnih potreb. Tamara Griesser-Pečar je spregovorila o slovenskih katoličanih in njihovem odnosu do Osvobodilne fronte. Pri njenem predavanju je prišla najbolj do izraza očitna razlika med primorsko duhovščino goriške nadškofije ter med ljubljansko cerkvi s škofom Rožmanom. Jurij Rosa je govoril o dokumentih slovenske partije po drugi svetovni vojni, ki vsebujejo zapise o slovenskih duhovnikih na Primorskem. Pretresljivo je bilo poslušanje komunističnega cinizma, s katerim so poniževali slovenske duhovnike na Primorskem po drugi svetovni vojni in jih načrtno pehali v materialno bedo.

V soboto je kot prvi spregovoril Luciano De Cillia o osvobodilnem gibanju Italijanov na Goriškem, Boris Mlakar pa je predstavil osvobodilno gibanje Slovencev na Goriškem in dejal, da se je slovenska duhovščina skorajda v celoti stri-

njala z OF; pa čeprav se je zavedala, da v OF igra glavno vlogo komunistična stranka. Bili so mnenja, da bo nekoč tudi komunizem prešel, slovenski narod in slovenska Cerkev pa bosta ostala. Zgodovina jim je dala prav.

Carlo Borioli je predstavil Cerkev in katoličane na Trziškem med drugo svetovno vojno. Za njim pa je nastopil Luigi Tavano z bleščočim predavanjem, ki se je spet dotaknilo škofa Margottija, saj je Tavano prikazal goriško nadškofijo tik pred njeno razdelitvijo. Tavano je poleg velikega aplavza prejel tudi ugovarjanje Margottijevega osebne tajnika, ki je bil - milo rečeno - naravnost patetičen v svojem nerazumevanju zgodovine in težavnega odnosa goriškega nadškofa s Slovenci. Da je Margottijev osebni tajnik vse prej kot pošten zgodovinar, je pokazalo tudi njegovo nepoznavanje (!?) tedanjih dogodkov, ki bi jih moral poznati; zaganjal se je tudi v to, da ni bilo tako imenovanih nemih procesij na Primorskem, ko pa je vsakomur, ki vsaj malo pozna zgodovino, jasno, da so le-te na Primorskem res obstajale; to pa zaradi tega, ker so fašisti prepovedali slovensko petje, slovenski verniki pa niso hoteli prepevati italijanskih pesmi. Tudi predavanje Luigija Tavana mislimo objaviti v prihodnjih številkah Novega glasa.

Msgr. Oskar Simčič je podal zelo dober kronološki prikaz dogajanja v goriški nadškofiji do apostolske administracije v letih 1945-1947, ko je bila goriška nadškofija dokončno razdeljena. Pri svojem posegu se je opiral predvsem na bogat škofijski arhiv. Ferruccio Tassin je spregovoril o karitativnih dejavnostih Cerkev na Goriškem. Guido Botteri je predstavil katoliške tednike v Gorici in Trstu v letih 1943-1945, medtem ko je Franc Rupnik podal stanje slovenske Cerkev v letih 1947-1965. Tržaški zgodovinar Raoul Pupo je na glas povedal, da pri fojbah ni šlo za etnično čiščenje - kot bi ga danes v Italiji radi prikazali italijanski nacionalisti, katerih tudi v naših krajih ni malo - ampak za krut politični boj in za revolucijo. Paolo Blasina je spregovoril o tržaški Cerkv in škofu Santinu, ki je tudi imel do Slovencev nerazumevajoč odnos. Tarcisio Venuti je še spregovoril o videmski Cerkv in nadškofu Nogari. Ob koncu predavanja je bilo seveda več posegov, ki bodo priloženi kot akti v knjigo. Med tem naj omenimo vsaj strokovni pregled slovenskega slovstva v tem času na Goriškem, ki ga je v soboto podala goriška slavistka prof. Lojzka Bratuž. Zaključek posveta je bil v debati, ki pa je bila vedno na dostojni in visoki ravni, kar je tudi odlika tega posveta.

Z veseljem sem vse tri dni sledil mestoma napornim predavateljskim izvajanjem, saj sem bil vedno v družbi najmanj dvestotih ljudi. Na nekaterih predavanjih je bilo ljudi tudi več. Neverjetno pa je dejstvo, da se slovenski televiziji iz Ljubljane ni zdelo vredno vsaj kratko poročati v osrednjem dnevniku o tem prelomnem posvetu, za katerega imajo zasluge predvsem goriški italijanski intelektualci, ki se že vrsto let borijo, da bi v mestu zavladala strpnost in sožitje, ki temeljita na zgodovinski resnici; mislim na intelektualce, ki si svoje prijatelje iščejo predvsem v sosesčini, se pravi: med Slovenci.

CERKEV NEKOČ IN DANES

NADJA MAGANJA

Prejšnji teden je bil v Gorici zanimiv mednarodni simpozij o Cerkv in družbi na Goriškem. Imela sem priložnost, da sem sledila petkovim izvajanjem, ko se je zvrstilo lepo število predavateljev, ki so v svojih kratkih, a učinkovitih podajanjih nanizali vrsto že znanih in neznanih podatkov iz naše polpretekle zgodovine.

Predavanja so bila postavljena v širši zgodovinski okvir, poudarek pa je bil predvsem na slovenski katoliški Cerkv in Sloveniji in na Goriškem, saj je ta tematika Italijanom in tudi večini Slovencev neznan. O vsebini predavanj bi tukaj ne govorila, ker je zapis o tem na drugem mestu, rada pa bi podala nekaj misli, ki so se mi porodile ob tem pomembnem zasedanju.

Simpozij je bil zelo dobro obiskan. Na njem si lahko srečal znane slovenske in italijanske raziskovalce in profesorje, veliko duhovnikov in drugih vidnih osebnosti. V Trstu bi tak simpozij ne imel takega odmeva, saj na raznih predavanjih, ki so posvečena zgodovinskimi obravnavam, srečaš skoraj vedno ene in iste znane obraze, med njimi polovico slovenskih znancev. V Trstu zgodovinska resnica ne privlačuje, Tržačani se rajši zatekajo k mitom, ustaljenim predstavam, stereotipom, če že ne k zakoreninjenim predsodkom.

Iz referatov je izhajalo, da je težko potegniti črto pod nekim dogodkom in skoraj nemogoče napisati o njem dokončno sodbo. To je poudaril tudi zgodovinar Prunk, ko je govoril o politiki SLS med obema vojnama. Težko je tudi soditi o načelnosti in političnem pragmatizmu kake stranke. Ta dilema je prisotna tudi v današnjem političnem življenju.

Zgodovinar France Dolinar pa je izrazil upanje, da bi vsaka stran, ki je bila vpletena v spopad, preučevala zlasti svojo preteklost, in ne tega, kaj so počeli nasprotniki. Predavatelji so tudi poudarili dejstvo, da so bili slovenski duhovniki odločni nasprotniki fašizma in nacizma, posebno na Štajerskem in Primorskem. V teh dveh pokrajinah so jih preganjali zaradi doslednih narodnih stališč in ne le zato, ker sta bila fašizem in nacizem poganski ideologiji, kot so nam do pred kratkim razlagali nekateri italijanski zgodovinarji. Vendar vse to trpljenje in delo slovenskih duhovnikov ni preprečilo povojnega krutega ravnanja komunistične oblasti v Sloveniji z njimi. Naj navedem le primer duhovnika Izidorja Zavadlava, ki je bil pred umorom deležen časopisne kampanje takratnega Primorskega dnevnika. O tem piše knjiga, ki so jo izdali ob nedavnem odkritju spomenika njemu v čast. Znani so tudi drugi primeri: umor prof. Filipa Terčelja, napad na msgr. Ukmarja, politični procesi z dolgoletnimi zapornimi kaznimi.

Tudi danes obravnavajo politiki in sredstva javnega obveščanja Cerkev na Slovenskem kot drugorazreden ali celo nepomemben člen civilne družbe. Če Cerkev na Slovenskem primerjamo z italijansko Cerkvijo, takoj pade v oči razlika v položaju, ki jo ima v javnosti. Kakšen velik odmev so imele izjave kardinala Martina, ki je obsodil Bossijev secesionizem, kako so o njih na dolgo in široko poročali krajevni in državni časopisi, na kakšna gluha ušesa pa je naletela izjava slovenske komisije Pravičnost in mir o političnem, gospodarskem in socialnem monopolu nekdanjega političnega razreda v Sloveniji! Izjava, ki je tudi izjava uradne Cerkev, je bila deležna v javnih občilih le omembe, če ne celo prezirljive ironije. To kaže, kako daleč smo še od razširjenih trditvev, da se je v Sloveniji ustalila svoboda tiska in mišljenja.

DELOVNI OBČNI ZBOR SDGZ

V Prosvetnem domu na Opčinah je bil v ponedeljek, 30. septembra, dvajseti redni občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja.

FOTO: KROMA

Občni zbor je bil internege in delovnega značaja, posvečen pa je bil v glavnem odobritvi obračuna in predračuna ter obnovi predsedstva. V svojem poročilu je predsedujoči SDGZ Marino Košuta izrazil nujno po skupnem in složnem zavzemanju za obstoj slovenske narodnostne skupnosti. Poudaril je skrb za stimuliranje podjetništva v najrazličnejših oblikah in za ovrednotenje novih gospodarskih dejavnosti. Odpraviti je tudi treba mit lahkega zaposlovanja. Košutovo poročilo je

bilo v precejšnji meri posvečeno tudi delovanju in pobudam združenja in vseh njegovih sekcij.

Po poročilu nadzornega odbora, ki ga je prebral Marino Pečenik, je sledila krajša razprava, v kateri sta prišli do izraza zlasti želja po spodbujanju podjetniškega duha med mladimi ter zaskrbljenost za usodo Tržaške kreditne banke. Udeleženci so nato odobrili obračun leta 1995 in predračun za leto 1996, potrdili višino članarine in izvolili novo predsedstvo.

I.Ž.

OBČNI ZBOR NŠK

V ponedeljek, 30. septembra, je bil v Trstu redni občni zbor Narodne in študijske knjižnice.

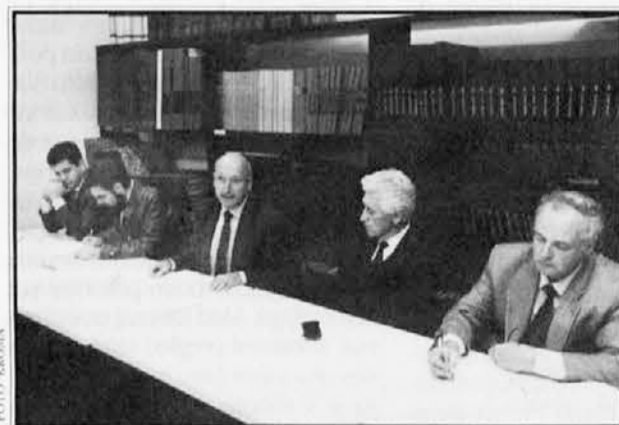

FOTO: KROMA

Pogled na predsedstvo občnega zbora

Poročila so podali predsednik prof. Jože Pirjevec, blagajnik Suadam Kapič in ravnatelj Milan Pahor. Iz poročila izhaja, da je knjižnica kljub velikim težavam, ki so posledica finančnega stanja ustanove, opravila zelo pomembno kulturno in raziskovalno delo v našem prostoru. V knjižnici se tudi zbira veliko število mladih, delovanje pa je oteženo tudi zaradi prostorske stiske. Težave pa - kot rečeno - izhajajo iz nezavidljivega finančnega stanja, saj je denarja vse manj. Zato so mo-

rali stroške bistveno skrbeti. Finančna stiska je privedla tudi do tega, da uslužbenci neredno prejemajo plačo.

Velik del občnega zbora so udeleženci posvetili sprejemanju novih članov in pripravam na volitve novega odbora. Po tajnem glasovanju so bili v novi upravni odbor izvoljeni Jože Pirjevec, Viljem Černo, Dušan Križman, Nadja Maganja, Lida Turk, Suadam Kapič, Martina Repinc, Aldo Rupel in Nevica Budal. Nadzorni odbor bodo sestavljali Franc Škerl, Rudi Pavšič in Živa Gruden.

PO REFERENDUMU

ZADOVOLJSTVO OB ZAVRNITVI GRADNJE TERMINALA SNAM

V devinsko-nabrežinski občini vlada zadovoljstvo ob dejstvu, da so se prebivalci Tržiča na referendumu v nedeljo, 29. septembra, negativno izrekli o gradnji plinskega terminala družbe SNAM.

Izid referendumu je jasen in neizpodbiten: velika večina ljudi (62,1%) se je izrekla proti gradnji uplinjevalnika. Tako jasen rezultat je presenetil vse, saj je vladalo splošno prepričanje, da bo na koncu razlika med DA in NE zelo majhna. Izid je postavil na glavo tudi nekatere javnomnenjske raziskave, po katerih naj bi bili zagovorniki terminala v rahli prednosti. Le-ti so bili ob izidu referendumu globoko razočarani, zlasti tržiški župan Adriano Persi, ki se je bil javno izrazil v prid gradnji uplinjevalnika. Družba SNAM, ki je v volilno kampanjo za DA vložila velike količine denarja, pa je že zaprla svoje urade v Trziču.

Zadovoljstvo vlada tudi v občini Devin-Nabrežina. Tudi tu so svojčas hoteli izvesti ljudsko glasovanje o terminalu, a odbor garantov je to zahtevo zavrnil, češ da terminala ne bodo gradili na ozemlju te občine. In vendar bi bil uplinjevalnik le nekaj sto metrov od meje med tržiško in devinsko-nabrežin-

Le nekaj dni pred glasovanjem je bila v Devinu protestna povorka proti gradnji terminala SNAM (FOTO: KROMA)

sko občino, ki bi je morebitno onesnaževanje (pa še kaj drugega) prav gotovo ne upoštevalo. Zaradi tega se je devinsko-nabrežinski občinski svet - poleg njega pa tudi doberdobski in zgoniški - že pred časom soglasno izrekel proti gradnji terminala SNAM, saj bi ta predstavljala močan udarec na škodo teritorija. V vrstah občinske uprave vlada tudi določena previdnost, čeprav so se tržiška občina, deželna uprava in družba SNAM obvezale, da bodo spoštovale voljo volivcev, kljub temu da je bil nedeljski referendum posvetovalnega značaja.

V okoliških občinah, a tudi v celotni tržiški pokrajini, kjer je vladala precejšnja zaskrbljenost, so se torej oddahnili. Oddahnili smo se tudi Slovenci na Tržaškem (pa tudi na Goriškem), saj bi gradnja plinskega terminala predstavljala ponoven grob poseg - morda celo odločilen - na ozemlju, na katerem živimo. V prejšnjih desetletjih sta bila z vrsto gradenj stanovanjskih hiš in industrijskih objektov zelo načeta tako naravni ekosistem kot izvorni narodnostni sestav prebivalstva. Posledic, ki bi jih prinesla gradnja plinskega terminala, bi naši

POKRAJINA: ŠE NIČ DOLOČENEGA

Pokrajinske volitve se naglo bližajo, še bližji pa je datum (18. oktobra), ko bo treba predstaviti kandidatne liste in imena predsedniških kandidatov z ustreznim številom nabranih podpisov (od 1.000 do 1.500). V trenutku, ko to pišemo, ni bistvenih novosti razen te, da je desnosredinski pol že določil, kako bo šel na volitve, njegove komponente pa se še niso zedinile glede predsedniškega kandidata (govori se o Paolu Sardos Albertiniju, Renzu Codarinu in Manliu Romanelliju). Ni pa še znano, kako bo šel na volitve levosredinski pol, kot tudi ni še razčiščeno, kakšen bo odnos Oljke do Stranke komunistične prenovle, ki zahteva, da sta tako program kot predsedniški kandidat že na začetku skupna za celotno koalicio. Glede možnih predsedniških kandidatov krožita imeni Adele Pino in Tita Favaretta.

kraji verjetno ne prenesli. Pri nas pa ne potrebujemo projektov, ki bi krajevemu prebivalstvu prinesli le obrobne koristi, ampak harmoničen razvoj teritorija s čimvečjo soudeležbo domačega prebivalstva ob upoštevanju narodnostne specifičnosti.

TRGATEV

SIDONJA RADETIČ S TRTAMI NA OBRONKIH GRMADE

ERIK DOLHAR

V petek, 27. septembra, je bila trgatve tudi v Medji vasi, na skrajnem zahodu tržiškega Krasa. Na obronkih Grmade sem imel čast sodelovati pri trgatvi v vinogradu družine Radetič. Sidonja je mlada domačinka, ki se je popolnoma posvetila poklicu vinogradnika z novimi, sodobnimi prijemi. Z njo smo se pogovorili o letošnji trgatvi.

Z letošnjo trgatvijo smo kljub slabemu vremenu in velikim količinam padavin zadovoljni, še posebej v primerjavi z lanskim letom, saj je letos nekaj več grozdja. Zaradi dežja je bilo grozdje tudi bolj moščno in smo zato še posebno zadovoljni. Mislim, da je kakovost tudi dobra, gnilega grozdja ni bilo. Tudi s sladkorjem in s kislino smo zadovoljni, saj sta za naše vino primerna. Sedaj je vse pod streho oz. v kleti: če bomo tam prav ravnali s tem, kar smo pridelali,

Sidonja Radetič na delu v svojem vinogradu

ka čez teden dni, ker mora pridočiti še nekaj sladkorja. Kot trto za črno vino imam merlot, ki dozori kasneje. Količina črnega grozdja je tudi večja kot lani, čeprav grozdje merlota daje manjši odstotek vina v primerjavi z belo malvazijo.

Kateri

so največji problemi, ki jih imate v vinogradu?

Največji problem je v tem, da ga je treba stalno obnavljati, saj veliko trt umre čez leto, tako da mo-

ram vinograd vsako leto obnoviti. To seveda zmanjša količino grozdja in vina na leto. Pred leti sem opazila, da je bilo vina več, ker so bile trte mlajše in jih je bilo več. Nastopilo pa je več boleznih, kot je trtna kap, ki uniči veliko število trt. S trtami sem prav ravnala, kar se je tudi poznalo na grozdju, ki je bilo res zdravo.

Zadnji "poletni večer" v Zgoniku

Ob farnem prazniku sv. Mihaela je bilo v Zgoniku v nedeljo, 29. septembra, zelo živahno. Zjutraj je bila slovesna sv. maša, ki jo je daroval župnik dr. Jože Markuža. Pozno popoldne pa je bil v župnijski cerkvi koncert vokalne skupine *Musica noster amor*, ki je izvajala dela renesančnih skladateljev. Koncert, ki ga je priredilo kulturno društvo Rdeča zvezda iz Saleža, je bil tudi zadnji iz ciklusa prireditev, znanega pod imenom *Poletni večeri v zgoniški občini*.

MLADINSKA DEJAVNOST

SKK JE STOPIL V NOVO SEZONO

IVAN ŽERJAL

V soboto, 28. septembra, je bilo v Peterlinovi dvorani v Trstu prvo srečanje članov Slovenskega kulturnega kluba v novi sezoni.

Srečanja se je udeležilo kakih 26 mladih, gost pa je bil časnikar Radia Trst A Marij Čuk, ki je bil letos poleti dopisnik na olimpijskih igrah v Atlanti. Prisotnim je razkril sončne in senčne plati 26. olimpijskih iger. Pravzaprav je o poteku iger povedal bolj malo, večidel se je zaustavil pri prikazu vtisov, ki jih je doživel ob stiku z ameriško družbo, njeno kulturo in njenimi izrazitimi nesoglasji in nasprotji. Če je v središču mesta, je dejal, vladalo izobilje, si imel le pet minut hoda od tam globoko pomanjkanje. Poudaril je tudi izrazit individualizem, ki označuje ameriško družbo. Malo je

družabnih prostorov, nasplošno se ljudje ne združujejo. Čuk pa je seveda govoril tudi o olimpijskem parku, organizaciji iger, igriščih in publiku, o svojih srečanjih s športniki itd. Na koncu je bil gost na razpolago za nekaj vprašanj.

Tudi letošnja sezona SKK se napoveduje bogata in zanimiva. O letošnjih načrtih smo se po končanem srečanju na kratko pogovorili s predsednico kluba, simpatično Mirjam Čermelj, in z mentorico prof. Lučko Susič, ki sta nam rade volje orisali delovanje v prihodnjih tednih in mesecih.

Prihodnjo soboto, 5. oktobra (srečanja bodo vedno

Predsednica SKK
Mirjam Čermelj

ob sobotah ob 18.30), se bodo mladi klubovci zbrali, da bodo prisostvovali vrtenju filma (katerega, še ni znano). Dvanajste oktobra je na sporedu večer v okviru Koroških dnevov v Trstu. 19. oktobra nameravajo organizatorji prirediti srečanje zgodovinskega značaja: govorilo se bo namreč o pojavu fojbe. Potem bo nekaj ve-

čerov posvečenih prikazu vtisov s potovanj oz. iz življenja v inozemstvu: tako bo Fabrizio Polojac govoril o svojem potovanju v Kanado (prikazal bo tudi diapozitive), nekateri člani kluba pa bodo spregovorili o svojih izkušnjah na raznih srečanjih med mladimi pripadniki evropskih manjšin. V mesecu novembru se bodo člani SKK udeležili študentskega srečanja v Ljubljani, decembra pa bo božično srečanje. Februarja prihodnjega leta bo SKK že petič priredil tradicionalni Slovenija Party ob obletnici mednarodnega priznanja Republike Slovenije.

Poleg rednih večerov bodo tudi v tej sezoni stekli literarni, likovni in fotografski natečaj, z delovanjem pa bo pričel tudi gledališki krožek SKK, ki namerava tudi letos naštudirati novo predstavo. Na koncu naj še omenimo, da bodo tudi letos v klubu podrobneje obravnavali specifično problematiko. Lani je bila glavna tema Afrika s svojimi značilnostmi in problemi, letos pa bo pod drobnogledom Rusija.

OBVESTILA

DEVIN. V četrtek, 3. oktobra, ob 20.30 bo na sedežu devinskih zborov predstavitev knjige Lojzke Bratuž *Gorica v slovenski književnosti* in odprtje likovne razstave Franka Žerjala.

TRST. Slovenski visokošolski sklad *Sergij Tončič* obnavlja letno nagrado **Dr. Frane Tončič**, ki ima namen vzpodbuditi visokošolce, pripadnike slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu. Nagrada v znesku dveh milijonov lir je namenjena diplomski študiji s področja humanističnih oz. eksaktnih ved, ki pomeni obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki je sklenila univerzitetni študij v enem od rokov akademskega leta 1994/95. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31. oktobra 1996 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20/I. Prejeta dela bo obravnavala komisija, ki ji predseduje prof. Pavle Merku, nakar bo v februarju prihodnjega leta sledila nagraditev.

TRST. Slovensko stalno gledališče razpisuje **abonma 96-97**. Vpisovanje novih abonentov od četrta, 3. oktobra, dalje pri blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, telefon 632664.

BARKOVIJE. Vsako prvo soboto ob 18. uri je sv. maša za žive in mrtve člane Bratovščine rožnega venca. Na dan pred rožnovensko procesijo ste še posebno vabljeni! V

bratovščino se lahko vpišejo vsi, ki poznajo vrednost molitve rožnega venca, tudi če niso Barkovljani. Pojasnila: Nada Martelanc, tel. 43194.

SOŽALJE

Novi glas izreka svojcem najgloblejše sožalje ob smrti drage žene in mame Marie Doria por. Ušaj.

DAROVI

ZA HIŠO La Madre: M.P. v počastitev spomina na škofa Bellomija 50.000.

ZA CERKVENO streho v Nabrežini: Kukanja V. 10.000; Caharija V. 25.000; Stell R. 10.000; Flego M. 10.000; Ščuka M. 20.000; Petelin A. 50.000; Micheli L. 10.000; Micheli M. 20.000; Svetlič M. 20.000; Raubar T.S. 15.000; Paskulin I.B. 20.000; Bulgarrelli R.P. 50.000; Leghissa B.M. 10.000; Venier A. 20.000; Doglia L. 10.000; Pertot J. 5.000; Crasnich E.B. 10.000; Kenda L. 20.000; Giusto C. 10.000; Širca J. 10.000; Radovič M. 50.000; Grilanc A. 50.000; Caharija A. 100.000; Vassallo V.K. 50.000; Bogatec A. 50.000; Pertot M. 10.000; Radovič L. 50.000; Radovič Z. 10.000; Rojc B. 10.000; Radovič Z. 20.000; Collovati F.C. 50.000; Pangos S.M. 20.000; Spetič M.D. 20.000; Gruden S.Z. 20.000; Caharija P. 50.000; Job A.S. 25.000; Kosmina S. 50.000; Okretič M. 50.000; Florjančič C. 100.000; Gruden M.M. 50.000.

KONCERT

ANGELERI NAVDUŠIL REPENTABRSKO OBČINSTVO

V okviru glasbenih popoldnevov na Repentabru je bil v nedeljo, 29. septembra, predzadnji koncert.

Tokrat je imel glavno vlogo glasovir z njegovim odličnim interpretom Francom Angelerijem in ob sodelovanju skupine *Gallus Consort*, ki so jo sestavljali Erika Slama in Miloš Pahor - flavti ter Irena Pahor - čelo. Izvedli so *Zwölf zwey- und dreistimmige kleine Stücke* Philippa Emanuela Bacha, *Sonata in c-molu K 457* Wolfganga Amadeusa Mozarta in *Trio N. 29 in F-duru* Josepha Haydna.

Za ta koncert je vladalo veliko pričakovanje, saj je sicer majhno repentabrsko cerkev občinstvo napolnilo do zadnjega kotička; poleg tega je celoten potek kon-

certa snemala televizijska ekipa RAI-a. Ljubitelji glasbe niso ostali razočarani: izvajalci so jim postregli s kakovostno in okusno izvedbo sporeda zlasti po zaslugi solista Franca Angelerija in njegovega glasovirja. To je prišlo do izraza v *Mozartovisnati in c-molu K 457*. Zato je bilo na koncu pričakovati navdušeno ploskanje občinstva, ki je nastopajoče prisililo k izvajanju dodatkov.

Zadnji koncert glasbenih popoldnevov bo v nedeljo, 6. oktobra, ko bosta nastopila trobilni kvintet glasbene šole iz Sežane in skupina *Gallus Consort*.

MAČKOLJE

PREZGODNJA SMRT DUHOVNIKA FRAŠTIE

V četrtek, 26. septembra, je na Tržaškem globoko odjeknila vest, da je v 40. letu starosti umrl duhovnik Ondrej Fraštia, ki je pred kratkim nastopil službo v Mačkoljah.

Pokopali so ga v Mačkoljah v torek, 1. oktobra, ob prisotnosti vseh slovenskih tržaških duhovnikov, lepega števila italijanskih dušnih pastirjev in petih slovaških duhovnikov. Dan prej, v ponedeljek, 30. septembra, pa je bila žalna maša v cerkvi sv. Jakoba v Trstu.

Rajni duhovnik Ondrej Fraštia se je rodil 19. aprila 1957 v Žilini na Slovaškem. Tam je najprej delal v tekstilni tovarni, nato je skupaj s prijateljem zbežal iz države - takrat še pod komunističnim režimom - da bi se lahko svobodno posvetil duhovniškemu poklicu. Najprej je živel v samostanu na Dunaju, nato v Rimu, zatem pa je že kot diakon prišel v Trst, kjer je doštudiral in tu ga je 21. avgusta 1990 po-

kojni škof Lovrenc Bellomi posvetil v duhovnika. Na Tržaškem je Ondrej Fraštia služboval na Opčinah, v Bazovici in pri Sv. Jakobu, nakar je 4. avgusta letos prevzel upravo župnije sv. Jerneja v Mačkoljah. O njegovem prihodu smo poročali.

Žal mu ni bilo usojeno, da bi dalj časa skrbel za mačkoljanske župljane. Že konec avgusta se je moral zaradi hude in neozdravljive bolezni zateči v bolnišnico, iz katere se ni več vrnil.

Sorodnikom, mačkoljanski župnijski ter širši tržaški krščanski skupnosti naj gre iskreno sožalje tudi s strani Novega glasa.

KOROŠKI KULTURNI DNEVI NA PRIMORSKEM

SPORED PRIREDITEV NA TRŽAŠKEM

PONEDELJEK, 7. OKTOBRA, ob 12. uri licej France Prešeren, ob 20.30 Peterlinova dvorana: predvajanje filma BACKUP - Slovenska beseda na Koroškem.

SOBOTA, 12. OKTOBRA, ob 18.30 - Peterlinova dvorana: Klasični koncert - Toni Kernjak, klavir in Kristjan Filipič, prečna flavta.

SOBOTA, 12. OKTOBRA, ob 20.30 - Finžgarjev dom: gostovanje vokalne skupine Lipa prosvetnega društva v Velikovcu, tamburašev Slovenskega prosvetnega društva Št. Janž in družine Blažej iz Galicije.

PONEDELJEK, 14. OKTOBRA, ob 20.30 - Peterlinova dvorana: predstavitev organiziranega šolstva na Koroškem in izobraževalnih ustanov koroških Slovencev ter razstava dvojezičnih učbenikov in drugih pripomočkov. Referent dr. Miha Vrbinč.

UTRINKI

TELEPATIJA?

Obvestili so me, da je mama nevarno bolna. V pisarni me je čakalo veliko zastanega dela. Bil je februar. Mrzlo. Okrog polnoči zmanjka luč; samo v pisarni! Stresem se, češ, sedaj me mama kliče ali je umrla. Pomolim. Zamenjam žarnico, popijem toplo mleko in nadaljujem... Zjutraj telefoniram na pošto, če je telegram. "Ko pride, mi ga preberite po telefonu v Gorico!" - "Ne smem!" - "Vam dovolim!" V Gorici mi popravijo motor. Po telefonu dobim sporočilo: "Mama nevarna. Pridi takoj!" Ko sem pri jugoslovanskem konzulu dobil dovoljenje za tri dni (dali so mi ga, ker sem zagrozil, da bo zvedel takoj osebni Titov zdravnik Bogdan, kako ravna z njegovo teto), sem brez težav šel "čez blok". Doma sem dobil mamo še živo. Spoznala me je! Povedal sem o žarnici. Teta je rekla: "Prav okoli polnoči je trkalo na tej steni!" Mi ne bi rekli telepatija, ampak "občestvo svetnikov ali kristjanov". Naše molitve in klici se srečujejo po Božji previdnosti in dobroti. (B+B)

CELOVEČERNI KONCERT V DOBERDOBU

SKD Hrast iz Doberdoba organizira v sodelovanju z občino in župnijo celovečerni koncert v župnijski cerkvi v Doberdobi. Koncert spada v širši obseg mednarodne zborovske revije Alpe-Jadran v organizaciji deželne Usci (Zveza italijanskih pevskih zborov).

Niz prireditev bo zajel vse štiri pokrajine: v petek, 4. t.m., bodo ob 21. uri koncerti v Trstu, Morsanu ob Tilmentu (PN), Artegna (UD) in Doberdobi za goriško pokrajino, kjer bodo glavni gostje zbori: Szombathelyi Madrigalkorus iz Madžarske, Bezirks Lebrerchor Ried iz Avstrije, Ensemble "Rundadinella" iz Bavarske ter komorni zbor San Giovanni iz Lecca. V soboto, 5. oktobra, pa bosta osrednji reviji v stolnici v Pordenonu za polifonsko-liturgični program in v čedajskem gledališču Ristori za program ljudskih pesmi. V nedeljo, 6. t.m., se bo mednarodna prireditev končala v stolnici v Pordenonu s skupnim nastopom štirih zborov pri maši ob 11. uri. Na koncu pa bo v nedeljo še izredni koncert "Philippines madrigal singers" iz Manile v prostorih

konservatorija J. Tomadini v Vidmu; začetek ob 21. uri.

V Doberdobi bo torej nastopil komorni zbor San Giovanni iz Lecca s kratkim pevskim pozdravom domačega mešanega pevskega zbora Hrast. Zbor San Giovanni iz Lecca je ena najbolj aktivnih skupin na italijanskem zborovskem področju. Pod umetniškim vodstvom Domenica Innominata (v naših krajih ga poznajo, ker je pred nekaj leti vodil ženski zbor J. Arcadelt iz Škocjana ob Soči in mešani zbor S. Maria Maggiora iz Trsta), je zbor sodeloval na različnih mednarodnih in državnih prireditvah, kjer je tudi prejel laskava priznanja. Naj omenimo le nagradi, podeljeni zboru v lanskem sezoni: prvo mesto na mednarodnem zborovskem tekmovanju v Varenni in drugo nagrado na državnem tekmovanju polifonske glasbe v Arezzu. V Doberdobi se bo skupina predstavila s skladbami svetovne polifonske liturgije.

Zbor Hrast, ki bo predstavljal goriško pokrajino, bo nastopil tudi v Čedadu s programom slovenskih ljudskih pesmi. P.K.

GORIŠKI VRTILJAK PRIČAKUJE ZAMEJSKE OTROKE

IVA KORŠIČ

Vam pomeni beseda *Zurzurela*? Kdor bo napisal čim bolj posrečen odgovor, bo bogato nagrajen. Pri nadaljnjem izdajanju *Zurzurele* pričakujemo vsekakor sodelovanje otrok. Predšolski otroci, šolarji, starši se lahko vpišejo v Klub Goriškega vrtiljaka in če imajo pri žrebanju ob vpisu veliko sreče, si pridobijo brezplačni abonma. Člani Kluba bodo imeli še razne ugodnosti in popuste. Malčki od 4. do 7. leta se bodo pridružili Malim polžem in si ogledali šest igriv v abonmanskem sporedu (Ostržek - Gledališče Tone Čufar, Jesenice, Tobija - Freyer teater Ljubljana, Pesem gre na zmenek - AMO Nova Gorica, Cipek in Klara - Lutkovno gledališče Ljubljana, Pravljičice, kje ste? Lutkovno gledališče Maribor).

Program Velikega polža ponuja prav tako šest uprizoritev: *Norčije v gledališču* -

Prešernovo gledališče Kranj, *Zvezda in srce* - Lutkovno gledališče Ljubljana, *Vesela šola na kolesih* - Gledališče brez tretjega Koper, *Pesem gre na zmenek* - AMO Nova

Gorica, *Ure kralja Mina* in *Devet mesecev* - Lutkovno gledališče Maribor.

Neposredni vpis abonmajev poteka pri blagajni Kulturnega doma v Novi Gorici od 7. do 15. oktobra.

Otroci, pazljivo preberite *Zurzurelo* in obilo zabave v očarljivem, pravljicnem gledališkem svetu!

Mladinska predstava v novogoriškem gledališču

Onkraj meje so se študentje vrnili v šolske klopi že v začetku septembra. Da bi se v njih bolj počutili in ne bi bil spomin na brezskrbne počitniške dni preveč boleč, so novogoriški gledališčniki posvetili prvo premiero (in sicer krstno uprizoritev) v novi sezoni prav njim. V četrtek, 12. septembra, so v popoldanskih urah odigrali delo Srečka Fišerja *Vonj poljskega zajca ali En dan v življenju Borisa Lisjaka*. Zabavna zgodba, pretkana s hudomušno ironijo, je v režiji Katje Pegan zadobila sveže, vedro lice. Lahkoten, igriv tempo ob spremljavi primerne, bučne glasbe Mirka Vuksanovića in plesnih prepletanj koreografije Nataše Kos, je še izrazil podčrtoval vsebino, ki je v svojem bistvu odraz resničnega vrtooglavega, včasih puhlega današnjega časa in njegovih modnih muh. V Lisjaku in njegovi izvoljenki Cvetki (izvrstna Radoš Bolčina in Metka Trdin), v njunem govorjenju, besedičenju, molku, kretnjah, so mladoletniki prav gotovo prepoznali sebe. To sta razkrivala njihova pozornost med izvajanjem na odru in prešeren smeh ob vsaki komični situaciji. Škoda, da igre ni videla tudi zamejska mladina. Lepo bi bilo, ko bi PDG prišlo k nam v goste. - I.K.

MIPZ Vrh sv. Mihaela v novo sezono

Pri odboru MIPZ Vrh sv. Mihaela iz istoimenske vasi se z novim zagonom pripravljajo na novo sezono. V ta okvir spada družabnost, ki je potekala v soboto, 21. septembra, v KŠS Danica. Vodstvo MIPZ je s srečanjem - kot že lani - želelo nagraditi mlade pevce za redno in vestno obiskovanje pevskih vaj in se s starši pogovoriti za nadaljnje delovanje.

Napovedovalka članica zbora Sara Devetak se je v pozdravnem nagovoru zahvalila staršem, ki so se in se bodo še naprej žrtvovali, da bi otroci tudi s petjem vzljubili lepo pesem in gojili slovensko besedo; zahvalila se je tudi pevovodkinji Marjanki Čevdek za opravljeno delo in ji hkrati čestitala za njen rojstni dan. Odbor MIPZ se je s starši domenil za nov urnik pevskih vaj. Zbor naj bi se razdelil v dve skupini: v eni bodo otroci iz vrtca in osnovne šole, v drugi pa tisti iz srednje. Govorili so tudi o primernem prostoru za pevske vaje namlajših.

Sobotni popoldan je živahno potekal med igrigami otrok, kvizi in ugankami, ki so jih pripravile Sara Tuniz, Tatjana in Sara Devetak ter predsednik MIPZ Marko Cotič. Pridne mamice so otrokom postregle z domačim pecivom in čajem. Na koncu je bila poudarjena želja, da bi se taka sproščena in vesela srečanja še ponavljala. - R. DEVETAK

Smrt znanega strokovnjaka

V starosti 84 let nas je nenadoma zapustil dr. Stanko Baša. Rodil se je v Črničah kot prvi izmed treh otrok. Najmlajši brat Boris je padel v partizanih, medtem ko je bil drugi brat dr. Vladimir Baša več let ravnatelj goriške Kmečke banke.

Še kot mlad učenec se je pokojnik ukvarjal z elektroniko, saj je sam sestavljal prvi radijski aparat v Vipavski dolini. Vendar ga je življenje po končani univerzi v Trstu napolnilo v drugo smer: kot odličnik je vstopil v Banco d'Italia in po raznih premestitvah dosegel ravnateljsko mesto, kar je bilo takrat za Slovenca izreden uspeh. Večkratno službeno premeščanje je vplivalo tudi na družinske razmere. Po upokojitvi se je dr. Stanko vrnil z ženo v Gorico, medem ko sta sin in hči ostala v Astiju. Hči mu je kmalu zatem umrla, sin pa je danes uveljavljen zobozdravnik. Kljub dolgoletni odsotnosti je bil pokojnik stalno povezan z domačo stvarnostjo. Še posebno se je zanimal za tukajšnji gospodarski razvoj v prepričanju, da je predvsem v gospodarski rasti zagotovljena bodočnost naroda. Njegov odhod je izguba za vse tiste, ki so zahajali k njemu po zaupne in dragocene nasvete, saj sta ga označevala izredna sposobnost po racionalni presoji dogodkov in globoko poznavanje ekonomske in bančne stroke. Ženi Nadi, sinu Savotu ter ostalim sorodnikom naj gre iskreno sožalje. Tem izrazom se pridružuje tudi naš list.

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ ALEKSANDRINKE

Tistim, ki smo prebrali knjigo Dorice Makuc *Aleksandrinke*, nam je živo v spominu usoda številnih naših deklet in žena, ki so v letih hude gospodarske krize pred prvo svetovno vojno in po njej hodile v Egiptene kot služkinje, druge kot dojljice, da so s svojo plačo pomagale domačim v gospodarskih težavah. Med temi je bila tudi **Angela Vetrih, rojena Ipavec**.

Rodila se je v Črničah 24. septembra 1906. Poročila se je z domačinom Ivanom Vetrihom iz Batuj. Imela sta prvo hčerko. Toda gospodarske težave so prisilile tudi Angelo, da je pustila doma hčerko Ireno in za štiri leta odšla v Aleksandrijo služiti. Po štirih letih se je vrnila domov in z možem sta odprla trgovino z lesom v Solkanu. Potem sta se preselila v Gorico, kjer so Vetrihovi imeli trgovino z drvini in postali znani na Goriškem. V zakonu se jima je rodilo deset otrok (eden je kmalu umrl), ki imajo skoro vsi družine.

Ko so v nedeljo, 22. septembra proslavili 90-letnico svoje mame, so se v Zavodu sv. Družine zbrali otroci, 17 vnukov in 13 pravnukov ter seveda lepo število prijate-

ljev in znancev, tako da so napolnili kapelo. Zahvalno mašno daritev je daroval msgr. Franc Močnik ob treh somaševalcih (p. Lojze Bratina, g. Gaetano Finetto, novi župnik na Placuti, dr. Kazimir Humar, voditelj Marijine družbe). Vsi so iz polnega srca peli Bogu in Mariji v zahvalo za izredno milost te lepe krščanske družine. Med mašo je priložnostne besede spregovoril msgr. Močnik in posebej omenil družinsko molitev v družini Vetrih, katere duhovni sad so trije

vnuki, ki so pristopili v slovensko Družbo Jezusovo. Jubilatki je še zaželel, da bi dočakala tudi novo mašo katerega teh vnukov. Poleg sina Florijana, ki je nedavno umrl, se je čutila odsotnost moža Ivana, ki ga je večni Gospodar življenja poklical k sebi že pred leti.

Bil je res praznik veselja in zahvale, ki se je nadaljeval pri pogrnjenih mizah v zavodu šolskih sester. Bog nam daj takih mater in družin!

K.H.

ŠE EN ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

Preteklo soboto, 28. septembra, je obhajala visok življenjski jubilej **Željka Simčič**. Rodila se je namreč na ta dan leta 1906. Njeno rojstno mesto je Gorica, kjer je preživela vsa svoja leta.

Kmalu po rojstvu jo je vzela k sebi Bratuževa družina in je tako postala nekako njihov družinski član. Med prvo svetovno vojno so Bratuževi počakali zasedbo Gorice s strani italijanskih vojakov dne 9. avgusta. Nova oblast jih je iz-

selila v notranjost države. Osnovne in srednje šole je zato začela v Gorici, nadaljevala v begunstvu. Po vrnitvi leta 1919 je dokončala trgovsko šolo.

Prvo službo je dobila pri upravi revije *Naš čoln* in pri *Mladiki*. Potem je prišla v službo h Goriški Mohorjevi družbi in tu ostala 15 let kot

pomočnica tajniku dr. Janku Kralju. Po vojni leta 1945 je dobila mesto tajnice na slovenski nižji srednji šoli v ul. Randaccio in ostala tam do upokojitve leta 1965.

Jubilatka je bila tudi požrtvovalna pevka. Pela je sopran. Že kot deklica je pristopila k zboru Mladika in takoj tudi k cerkvenemu zboru pri sv. Ignaciju. Pela je najprej pod vodstvom Davida Doktoriča in pozneje pod Emilom Komelom. Cerkevemu zboru na Travniku je ostala zvesta 70 let, dokler so ji telesne moči dopuščale. Naj tudi na stara leta še naprej vsaj v duhu in z molitvijo poje za naš mladi pevski rod!

† Mirno je zaspala v Gospodu naša draga SUZANA ROŽIČ vd. HUMAR

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki bodo drago pokojnico spremljali na zadnji poti. Kdor želi počastiti njen spomin, naj namesto cvetja raje daruje v dobre namene.

Sinova Alojz, Dominik, hčeri Dolores in Mirka z družinami Števerjan, Gorica, 1. oktobra 1996

† Ob izgubi naše drage mame MILKE CIJAN VD. PRINČIČ

se iskreno zavaljujemo vsem, ki so rajnico pospremili na njeni zadnji poti, g. Marjanu Markežiču za pogrebne svečanosti in tolažilne besede, cerkvenemu zboru in vsem, ki so na katerikoli način počastili njen spomin.

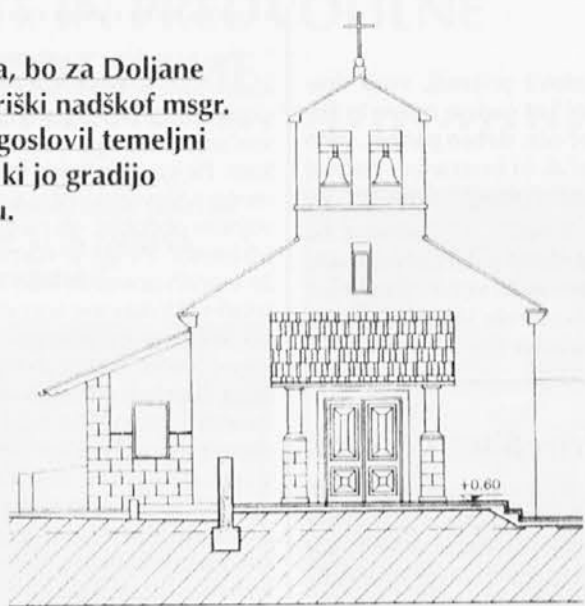
Svojci
Sovodnje, Fara, 3. oktobra 1996

NOVA CERKVA V DOLU

Ponedeljek, 7. oktobra, bo za Doljane zgodovinskega pomena. Goriški nadškof msgr. Bommarco bo namreč blagoslovil temeljni kamen nove cerkvice, ki jo gradijo na Paljkišču.

Uresničuje se torej skoraj pol stoletja stara želja prebivalcev vasi in zaselkov Boneti, Mikoli, Hišarji, Paljkišče, Ferletiči, Brni, Vižintini in Devetaki, ki so vsi, razen Bonetov, do razmejitve l. 1947 spadali pod župnijo Opatje selo.

Že prvo nedeljo po razmejitvi je tedanji župnik v Jamljah g. Bernard Špacapan imel na Paljkišču v skednju, ki je stal prav na točki, kjer danes gradijo cerkev, prvo mašo za Doljane. Kmalu so se preselili v prostore osnovne šole, kjer mašujejo še danes v lepo urejeni kapelici, kjer se verniki zbirajo ob kipu Brezmadežnega srca Marijinega. Fatimski Materi božji bo posvečena tudi nova cerkva, ki bo merila 11 m v dolžino in 7,5 v širino. Načrt za cerkev, ki bo imela

tudi uporabne kletne prostore, sta pripravila inž. Nicolò Fornasir in arh. Fabio Bressan iz Červinjana, gradbena dela pa je na javni licitaciji prevzelo podjetje Luciana Cotiča iz Štandreža. Kdor gre te dni mimo Paljkišča, že lahko vidi, kako rasejo nosilni stebri cerkvice, ki bo obogatila Dol.

Uresničujejo se tako skoraj polstoletne želje, da bodo tudi Doljani ob 50-letnici prve maše v Dolu imeli nove sakralne prostore. Kaj to pomeni za prebivalce omenjenih vasi, pa vedo vsi tisti, ki so se v teh petih desetletjih zavzemali za to gradnjo. To so bili ob že omenjenem župniku Špacapanu vsi njegovi nasledniki v Jamljah, to so

Jože Vošnjak, Joško Štanta, Srečko Rejc in sedaj Anton Prinčič, ob omenjenih duhovnikih pa tudi številni Doljani. Velike zasluge, da se je zadeva končno premaknila z mrtve točke, ima domačin Emil Vižintin s Paljkišča, ki je dosegel, da so vsi lastniki, vključno z doberdobsko občinsko upravo, prodali zemljišča in sam skedenj, tako da so lahko razne parcele prepisali na župnijo Jamlje-Dol. Postopek res ni bil preprost, ker je bilo treba rešiti vrsto pravnih in dediščinskih vprašanj, a končno se je stvar uredila, tako da so dela letos junija stekla.

Prebivalci Dola so se pogumno lotili tega podviga, ki jim je nedvomno v čast, ker bodo tako obogatili celoten prostor. Da jim je stvar pri srcu, izpričujejo s svojim delom in zbiranjem sredstev ne le med domačini, ampak tudi med vsemi Doljani, ki jih je življenjska pot zanesla v druge kraje. Vsi so v ponedeljek, 7. oktobra, vabljeni na slovesnost ob blagoslovitvi temeljnega kamna, ki bo ob 17. uri, ob 16. uri pa bo v kapelici maša ob prazniku Rožnovske Matere božje.

M.T.

ČESTITKA

V nedeljo, 6. oktobra, bodo potrjeni v Kristusove vojake Sara T. in Sara D., Karolina, Tadej, Morena, Tatjana, Ivan in Damijan. Z njimi se ob tem lepem prazniku veselijo vsi člani mladinskega pevskega zbora Vrh sv. Mihaela.

SOŽALJA

Uprava Katoliške knjigarne izraža **Dominiku in Jerici** ter sorodnikom iskreno sožalje ob izgubi drage mame Suzane.

Sekcija SSK za Števerjan izrekata **tajniku Dominiku Humarju in sorodnikom** iskreno sožalje ob izgubi drage matere.

Valentini Humar in njenim domačim izreka SCGV Emil Komel občuteno sožalje ob izgubi drage none. Izrazom sožalja se pridružuje Zveza slovenske katoliške prosvete.

Ob izgubi drage mame Suzane izreka SKPD F.B. Sedej **Dominiku Humarju** in sorodstvu občuteno sožalje.

Pokrajinsko tajništvo SSK izreka **Dominiku Humarju** in domačim iskreno sožalje ob izgubi ljubljene mame.

OBVESTILA

ACM - GORICA vabi k maši za edinstvo v Zavodu sv. Družine v ponedeljek, 7. oktobra, ob 16.30.

OBČNI ZBOR prosvetnega društva Štandrež bo v četrtek, 3. oktobra, ob 20.30 v prostorih župnijske dvorane.

SREČANJE SINODALCEV štandreške dekanije z gospodom nadškofom in glavnim tajnikom sinode bo v četrtek, 10. oktobra 1996, ob 20.30 v komorni dvorani Katoliškega doma v Gorici. Na srečanje so vabljeni tudi drugi verniki naše dekanije.

BAKLADA V SOVODNJAH. Združenje prostovoljnih krivodajalcev, sekcija Sovodnje ob Soči v sodelovanju z občinsko upravo in s kulturnimi športnimi organizacijami ter šolskimi in župnijskimi ustanovami organizira baklado, ki bo v Sovodnjah izpred Kulturnega doma v soboto, 12. oktobra, ob 19.30.

DAROV PRIHODNIČ

NOVICE IZ DEVINSKEGA DEKANATA

Odhod p. Janka Hajška v Gradec in srečanje škofa s sinodalnimi predstavniki.

V petek, 27. septembra, je bila po večerni maši v Devinu krajša poslovilna slovesnost. Župljani iz Devina, Štivana, Medje vasi in sosednje sesljske župnije so se namreč poslovili od p. Janka Hajška, ki je v teh vaseh služboval od oktobra leta 1993. Pater Janko se vrača v minoritsko redovno skupnost slovenske province. Vodstvo ga je poslalo na novo službeno mesto v Gradec na Štajerskem. Pater Janko Hajšek je prišel v župnijo sv. Janeza Krstnika v Devinu v času, ko je bil domači župnik dr. Giovanni na okrevanju po težki bolezni. Po župnikovi ozdravitvi je skrbel za slovensko dušnopastirstvo v Devi-

nu, redno pa je skrbel tudi za slovensko nedeljsko službo božjo v Sesljanu. Prav slovenski verniki v Sesljanu bodo to slovo najbolj občutili, saj predvidevanja, da bi se tudi v prihodnje nadaljevalo slovensko nedeljsko bogoslužje pri sv. Jožefu v Sesljskem zalivu, niso ravno najbolj optimistična.

Isti večer je bil na obisku v devinskem dekanatu tudi nadškof msgr. Bommarco. V Sesljanu se je srečal s sinodalci, duhovniki in laiki iz dekanije, ki sodelujejo pri sinodi. Sestanek je bil namenjen oceni dosedanjega dela in odmevom, ki jih ima sinodalno zasedanje v posameznih župnijah. Škof je poudaril potrebo, da bi pri sinodi sodeloval čim širši krog ljudi. Predlagal je, da bi izvedli nekakšno "župnijske sinode", ki naj bi sinodalcem pomagale pri boljši definiciji stanja in predlogov za duhovno prenovo župnije in posredno tudi škofije.

KRONIKA Z VRHA, IZ GABRIJ, RUPE IN S PEČI

15. septembra smo na Vrhu krstili Sabrino, na Peči pa Luko. 16. septembra je 15 učencev oblikovalo začetno šolsko sv. mašo na Vrhu. Prihodnje nadaljevalo slovensko nedeljsko bogoslužje pri sv. Jožefu v Sesljskem zalivu, niso ravno najbolj optimistična.

15. septembra smo na Vrhu krstili Sabrino, na Peči pa Luko. 16. septembra je 15 učencev oblikovalo začetno šolsko sv. mašo na Vrhu. Prihodnje nadaljevalo slovensko nedeljsko bogoslužje pri sv. Jožefu v Sesljskem zalivu, niso ravno najbolj optimistična.

27.9. smo imeli spovedovanje za romarje na Staro goro. Spovedat je prišel g. Karel Bolčina, župnik v Štandrežu. Isti večer sta slovesno prazno-

vala srebrni jubilej poroke ga. Tatjana Ožbot in g. Marino Luga, ki sta hotela za to priložnost v nevestin rojstni kraj med prijatelje. Slavje v domači cerkvi je privzdignil zbor Rupa-Peč. Ta jim je še po maši pred cerkvijo nazdravil na mnoga leta. Z njima je počastil tudi hčerko in sina ter spomin na vse Ožbotove, ki so dolga leta vodili znano gostilno v Rupi.

Naše bolnike priporočamo v molitev, da bi se okrepili: imamo namreč nekaj preskušenihih sester na domovih ter v bolnišnici.

28.9. je stopil v zakonski stan g. Lovrenc Devetak iz znane rupenske družine. Z mlado nevesto Danielo se je poročil na Prevalu. Na mnoga zdrava in srečna leta!

Zakonska skupina se je začela zopet zbirati po poletnem premoru.

Ž.U.

ARS
GALERIJA

Vljudno Vas vabimo
na odprtje
razstave slikarke

ZORE KOREN SKERK

Umetnico bo predstavil Joško Vetrh.

Katoliška knjigarna, petek, 4. oktobra 1996, ob 18. uri.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na komedijo v treh dejanjih
AVERY HOPWOOD,
ŠKANDAL PRI BARTLETTOVH

režiser Stane Leban

Nastopa gledališka skupina prosvetnega društva Soča iz Kanala. Župnijski dom Anton Gregorčič v Štandrežu, nedelja, 6. oktobra 1996, ob 17. uri.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
DIDAKTIČNO RAVNATELJSTVO DOBERDOB
vabita na

PREDSTAVITEV SLIKANICE
MINKA, PIKI IN ZMAJ SMETOJED

ki so si jo zamislili in ilustrirali otroci iz vrta v Sovodnjah. Otroški vrtec v Sovodnjah, Prvomajska 79, četrtek, 10. oktobra 1996, ob 17. 30.

SKD HRAST

v sodelovanju z občino Doberdob in župnijo Doberdob vabi na

KONCERT

MEŠANI PEVSKI ZBOR S. GIOVANNI DI LECCO,

dirigent Domenico Innominato. Sodeluje MePZ Hrast.

Župnijska cerkev v Doberdobu, petek, 4. oktobra 1996, ob 21. uri.

KULTURNO DRUŠTVO SABOTIN - ŠTMAVER

vabi

► v soboto, 12. oktobra 1996, ob 20.30 v prostore bivše osnovne šole v Štmaru na

PREDSTAVITEV DOKUMENTARNIH FILMOV
Matjaža Pintarja

SABOTIN in LANDERSKE JAME

Isti večer bo

ODPRTJE RAZSTAVE Z NASLOVOM
KOMPOZICIJE SUHIH ROŽ

Dore Maraž

► v nedeljo, 13. oktobra

7. JESENSKI POHOD NA SABOTIN

ob 9. uri zbiranje v Štmaru in pohod na Sabotin, kjer bo sv. maša ob razvalinah cerkve sv. Valentina. Po vrnitvi družabnost v prostorih bivše osnovne šole v Štmaru.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
SLOVENSKA PROSVETA - TRST
KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA - CELOVEC

KOROŠKI KULTURNI DNEVI
PIREDITVE NA GORIŠKEM
od 5. do 13. oktobra

SOBOTA, 5. OKTOBRA

ob 8.15 - osnovna šola O. Župančič v ulici Brolo, ob 11. uri - župnijski dom A. Gregorčič v Štandrežu, Lutkovna igra *Leteči Žabon*, Lutkovna skupina KPD Šmihel režija Marjan Bevk.

TOREK, 8. OKTOBRA, ob 18. uri - galerija Katoliške knjigarne: predstavitev publikacij Krščanske kulturne zveze in Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jamnik iz Celovca. Dela bo predstavila etnologinja dr. Marija Makarovič.

SREDA, 9. OKTOBRA, ob 17.30 - Komorna dvorana Katoliškega doma: srečanje in nastop gojencev glasbenih šol iz Koroške, Kanalske doline in SCGV Emil Komel iz Gorice.

PETEK, 11. OKTOBRA, ob 19.30 - Komorna dvorana Katoliškega doma: Koncert mladih koroških umetnikov, Kristijan Filipič - prečna flavta, Toni Kernjak - klavir.

NEDELJA, 13. OKTOBRA, ob 17. uri - župnijska dvorana v Števerjanu: Komedija *Poročni list*, igrajo člani KPD Planina iz Sel v režiji Francija Končana.

ZBOGOM, RODOLJUB SALVATORE VENOSI!

V sredo, 25. septembra, smo se v domačih Žabnicah poslovili od Salvatoreja Venosija, zavednega zamejskega Slovenca, ki nam ga je smrt odvzela nenadoma, sredi dela in življenja.

K njegovi hiši, le lučaj od žabniške cerkve, je ves dan romala množica prijateljev, znancev, kolegov in predstavnikov najrazličnejših slovenskih organizacij iz Italije, Avstrije in matične Slovenije. Med trojezično mašo so duhovniki, ki so prišli tudi iz Slovenije in avstrijske Koroške, podčrtali Venosijeve narodnostne vrline, v prvi vrsti skrb za slovenstvo v Kanalski dolini. Po ganljivem obredu so spregovorili številni predstavniki organizacij, s katerimi je pokojnik sodeloval: Slori, kulturne organizacije v Kanalski dolini, Slovenska skupnost in Krožek za družbeno vprašanja Virgil Šček, SKGZ, konzulat Slovenije v Trstu, Slovenska vlada ter Kršćanska kulturna zveza iz Celovca. Kot prvi se je od rodoljuba z občutenim govorom v imenu Slorija in kulturnih organizacij v Kanalski dolini, z društvom Planika na čelu, poslovil domačin Rudi Barthalot. "Salvatore je od

vseh najzaslužnejši za to, da je tudi naša dolina zlagoma izstopila iz politične in človeške anonimnosti in obrobnosti, v katero sta jo pahnila temačna zgodovina in povojni čas, nenaklonjen odprtim pogledom," je med drugim dejal Barthalot in nadaljeval: "Salvatore je bil človek, ki je o spreminjajočem se političnem življenju v slovenskem zamejstvu vedno razmišljal s stališča globokega okolja, ki ga je predstavljal, in v skladu s tem so njegova stališča tudi zorela. Imel je globok posluš za vsa nasprotja in sestavljenost človeške situacije v kulturno in jezikovno tako pestrem okolju, kot je Kanalska dolina, in to globoko, intimno poznavanje ga je obvarovalo vsakršnih pasti manjšinske politike, najsibo že praznega deklarativnega nacionalizma ali pa osebne zagrenjenosti in razočaranj, ki so v tem početju tolikokrat edini delež ... s posebno ljubeznijo se je loteval dveh predme-

tov: najprej zgodovine zlasti cerkvenih ustanov v dolini in problematike slovenskega naravnega jezika v dolini. Slovenski jezik, zlasti svoj domači žabniški dialekt, je ljubil, občudoval in raziskoval vse življenje ... Kakor v vsem drugem je tudi v svojem raziskovanju ostajal preprost, temeljit, neposreden in ljubezniv ... ljudi je gledal s pogledom, ki je bil hkrati deško šegav in včasih nagajiv, pa hkrati nežen in prefinjen kakor čopič portretista, ki mahoma izlušči vse bistveno; ... in Salvatore je kot bistveno vedno znal izluščiti človekovo dobro ... v sebi se je življenju vedno smehljaj, smehljaj tudi lastnim majhnim slabostim, in ta nasmeh je bil navsezadnje tisto, po kar smo hodili k njemu. Zato mislim, da je v našem žalostnem slovesu tudi kapljica radosti, saj se nam je Salvatore v svojem prekratku, a bogatem življenju obilno razdal: javnosti kot strokovnjak in neutrujen zagovornik svojih ljudi, prijatelj kot

čudovit prijatelj, svoji družini kot nadvse nežen in ljubeč oče, skrben partner, vdan nečak in bratranec. Počivaj v miru, dragi Salvatore."

V petek, 11. oktobra, bo v Beneški palači v Naborjetu spominski večer, namenjen Salvatoreju Venosiju.

E.D

Prireditve v Ukvah

V župnijski cerkvi v Ukvah je bil v nedeljo, 29. septembra, recital Ljubke Šorli Bratuž Venec spominčič možu na grob. Sodelovalo je Amatersko gledališče Teharje iz Celja, sonetni venec je recitala Sonja Mlejnik, na orgle pa je spremljala Alenka Založnik. Nastopil je tudi Mešani komorni zbor Emanuel iz Celja. Prireditve je v ukvansko cerkev privabila lepo število ljudi.

OBVESTILO

S TRADICIONALNO zahvalno mašo 5. in 6. oktobra se bo končala poletna sezona na Sv. Višarjah. Nasvidenje pozimi na snegu!

USPEŠEN SEMINAR V ČEDADU

SODOBNOST PATRIARHA PAULINA IZ OGLEJA

Tisoč dvesto let po koncilu, ki ga je leta 796 v Ogleju vodil oglejski patriarh Paulin, je odbor za 12. stoletnico koncila priredil prav v Čedadu 19. in 20. septembra zgodovinsko-teološki seminar o življenju, delu in misli patriarha Paulina.

Msgr. Giancarlo Menis je kot predsednik organizacijskega odbora ocenil srečanje kot zelo uspelo, saj so bila pričakovanja več kot dosežena. Italijanski in tuji strokovnjaki so poglobili temo iz različnih zornih kotov; razpravljali so o Paulinovem političnem pojmovanju, o širjenju krščan-

stva v njegovi dobi, o odnosih med vzhodno pravoslavno in zahodno katoliško Cerkvijo po shizmi, ki jo je povzročil prav Paulinov izraz filioque, ki je bil sprejet v latinsko izpoved vere in ga je ortodokсна Cerkev zavrnila.

Največji poudarek so uglebni predavatelji (med njimi je bil tudi predstavnik ekumenskega patriarhata iz Bizanca Gennadios Limouris,

docent na univerzi v Strasbourgu, na višjem teološkem inštitutu Sv. Sergij v Parizu in na inštitutu za ekumenske študije Sv. Bernardina v Benetkah) dali teološki misli patriarha Paulina,

ki je glede človeške narave Kristusa s svojo avtoriteto "udaril" po eni najhujših herezij, ki se je v 8. stoletju širila iz Španije in je ovirala ne samo Cerkev, ampak tudi politiko Karla Velikega. Močni temelj, na podlagi katerega je patriarh Paulin močno zaoral v razmere svojega časa, je bil evangelij. In prav zaradi Paulinove sposobnosti, da ustvarja dialog med evangelijem in kulturo časa - je dejal videmski nadškof Alfredo Battisti - je oglejski cerkveni dostojanstvenik še danes aktualen in zgleden.

DD

V CELOVCU NEDELJA TUJCEV

Zadnja nedelja v septembru, na praznik nadangelov, je bila v Celovcu namenjena tujcem. Letos je bilo geslo tega dne "Begunci: upanja in perspektive".

Že v soboto zvečer so se v Slomškovem domu zbrali predavatelji in nekaj desetih poslušalcev, da prisluhnejo stanju in problemom tujcev in v diskusiji zvedo za določene nejasnosti. Mednje bi moral priti tudi podpredsednica hrvaškega parlamenta gospa Kosor, pa je bila službeno zadržana. Po meditaciji - ob Psalmu 137 - so navzočim spregovorili direktor slovenskega Dušnopastirskega urada dr. Marketz, g. Mitterer kot zastopnik Ca-

ritas, ki je povedal, da so takoj po izbruhu vojne na Hrvaškem v Celovcu (nekdanjem Marijanišču) sprejeli približno 120 beguncev in jim pomagali na razne načine, g. Steiner - referent za begunce - je omenil, da je Avstrija sprejela 90.000 beguncev, od katerih jih 10.000 še vedno prejema državno podporo, skupno pa so zanje porabili iz davčnih prispevkov kar 360 mil. šilingov (4.500 beguncev vzdržuje trenutno Koroška); p. Sebastijan Golenič, ki s sedežem v Celovcu oskrbuje kar štiri hrvaška središča s 1.500 begunci oz. delavci, skrbi za pouk verouka, obiskuje bolne in zbira denarna sredstva za nujne potrebe v domovini.

Celovec

Glavno srečanje je bilo v nedeljo, 29. septembra, ko so "tujci" v velikem številu napolnili cerkev sv. Jožefa, kjer se tudi sicer zbira ob nedeljah. Slovesno mašo je ob asistenci p. Sebastijana in nemškega selezijanskega patriarha daroval škof vikar msgr. dr. Čegovnik. V hrvaškem jeziku jih je pozdravil in v pridigi duhovno obogatil, prav

tako kot g. Steiner in g. Quendler, velik podpornik vojnih žrtev v nekdanji Jugoslaviji (saj je skoraj več na jugu kot doma). Za še lepšo slovesnost so poskrbeli pevci iz Zagreba, razveseljiva pa je bila tudi novica, da bo 12. oktobra mednje prišel škof Komarica.

R.B.

RAJKO PICIGA, ŠPORTNI FENOMEN SLOVENSKE ISTRE

MILAN GREGORIČ

Pred kratkim sta Kulturni klub Istra iz Kopra in Krajevna skupnost Dekani organizirala srečanje z domačinom Rajkom Piciga, športnim fenomenom Slovenske Istre v povojnem obdobju, ob njegovi 60-letnici. Piciga je namreč že v prvih povojnih letih kot mladenič in kasneje kot odrasel tekmovalce posegel po jugoslovanskih odličjih v kar nekaj športnih panogah - kolesarstvu, motociklizmu, lovskem in športnem strelstvu. V vseh štirih panogah je začel in prodiral na lastno pobudo, z lastnimi močmi in sredstvi, kot dosleden amater. Šele naknadno - že uveljavljenega - so ga odkrivali tudi sponzorji in društva.

Prvo dirkalno kolo si je kupil z izkupičkom od prodane starega železa, bakra, aluminija in drugih odpadnih surovin, ki jih je kot otrok zbiral. Povsem nepoznan se je prijavil in zmagal na nekaj lokalnih dirkah, na kar ga je koprsko kolesarsko društvo Proleter hitro vključilo v svojo ekipo, v kateri je postal desna roka odličnemu kolesarju Silviju Della Santa.

Ob zatonu kolesarstva na Koprskem je imel Piciga komaj nekaj čez dvajset let, zato je v njem še naprej kipelo od načrtov, hotenj in energij. Kot nadarjenemu avtomehniku mu je kmalu "zadišalo po bencinu". Kupil in priredil si je prototip dirkalnega motorja in sam začel trenirati ter kmalu tekmovali na lokalnih dirkah v okviru Avto Moto Društva Koper. Med treningom za motociklistično dirko v Portorožu ga je opazil predstavnik firme Parilla, ki mu je tik pred tekmo ponudila svoj motor, s katerim je na isti dirki zasedel drugo mesto. S tem so mu bila vrata odprta. Nato je uspešno nastopal na številnih dirkah, najprej za navedeno tvrdko in kasneje tudi za znamke Ducati, Morini in Aermacchi. Svoj petdeset kubični motor mu je ponudil tudi Tomos. Čeprav je bil Piciga zanj nekoliko pretežak, je že na prvi dirki za veliko nagrado Jugoslavije (Opatija - Preluka) slavil zmago. S številnimi mednarodnimi uspehi si je pridobil pravico do licence FIM, ki mu je odprla pot do svetovnih prvenstev (Barcelona, Clermond Ferand, Solituda, Stuttgart

itd.). Na njih si je na začetku šestdesetih let marljivo nabiral točke za svetovni pokal v ekipi pod Tomosovim sponzorstvom, ki so jo sestavljali Italijan Gilberto Parlotti, Nemec Henrick Rosenbuss in Rajko Piciga. Ko sta se Parlotti in Rosenbuss v kratkem časovnem presledku smrtno ponesrečila in je tudi sam doživel dva padca, se je Piciga streznil. Glede na to, da je tedaj tudi Tomos zabredel v finančne težave ter se umaknil iz zahtevnih in dragih tekmovalij, se je Piciga odločil, da zapelje svojo poslednjo dirko in častno zaključiti motociklistično kariero. Priložnost je bila v Kamniku 1964. leta na dirki za državno prvenstvo, kjer je na motorju Aermacchi zmagal in postavil absolutni rekord proge.

Toda nemir ga je gnal naprej in kmalu se je prebil v državni strelski vrh. Začel je z lovskim strelstvom (streljanje na glinaste golobe in v tarčo), v katerem se je v kratkem prebil med najboljše v Sloveniji ter dosegel vse možne rezultate in nagrade, ki jih še danes hrani.

Ob tej nenavadni bogati in raznoliki športni beri pa je Piciga našel čas tudi za vrsto drugih hobijev. Najdemo ga namreč med prizadevnimi sodelavci slovenskega ornitološkega muzeja, med ptičeslovci: na ornitološki postaji na Vrhniki z vso nežnostjo zastavlja ptice selivke in s pomočjo "obročkanja", v okviru mednarodnega znanstvenega sodelovanja, pomaga pri preučevanju in varovanju ptic na njihovih nevarnih in zahtevnih vsakoletnih selitvah.

V veselje mu je tudi glasba, saj že več kot dvajset let poje - tudi kot solist - pri lovskem pevskem zboru v Dekanih in neredko zaigra še na bas. Na vprašanje, kako je vse to zmožgel, pravi: "Teh šestdeset let je zdrvelo mimo mene kot blisk. Vem le, da je v meni prestopano kipelo od želje, da nekaj ustvarim." Jubilantu gredu tudi naše čestitke; obenem naj izrazimo upanje, do bo njegovo delo opazil še kdo drug, kajti med desetimi odličji in priznanji, ki polnijo njegove omare, ni niti enega samega iz njegove domače občine.

Koprski pihalni orkester odhaja na turnejo v Španijo

Koprski 65-članski pihalni orkester, ki se je pod vodstvom sposobnega in neutrudnega kapelnika Darija Pobega v dobrem desetletju od njegove ustanovitve povzpela med boljše pihalne orkestre v Evropi, odhaja na povabilo organizatorjev na Oktoberfest v Calelo v Španijo, kjer bo v družbi izbranih pihalnih orkestrorov iz Estonije, Avstrije, Nemčije, Nizozemske, Belgije in Švice sodeloval na enotedenskem koncertiranju.

Naj spomnimo, da so mladi koprski glasbeniki poželi že vrsto mednarodnih odličij kot so npr. 2. mesto v II. kategoriji na evropskem festivalu v Goteborgu 1989 na Švedskem, 1. mesto v III. kategoriji na svetovnem festivalu v Hamarju 1991 na Norveškem, 2. mesto v II. kategoriji na istem festivalu leta 1993, uspešno sodelovanje ob predstavitvi Slovenije v Neuhoenu v Avstriji 1994. In istega leta tudi je prejel najboljše ocene med petdesetimi orkestri na mednarodnem festivalu v Endinguenu, in končno spet 2. mesto v II. kategoriji na festivalu v Hamarju leta 1995. Zavidljivi uspehi, zaradi katerih naj jim gredu tudi naše iskrene čestitke. - M.G.

STRANKE PREDSTAVLJAJO KANDIDATE IN PREDVOLILNE PROGRAME

MARJAN DROBEŽ

Peterle: "V šestih letih demokracije nam ni uspelo doseči preobrazbe, ki jo zahteva dediščina starega režima."

SPORI MED STRANKAMI

V Sloveniji so spori in polemike med političnimi strankami, ki se s približevanjem volitev širijo in poglobljajo, povzročili zastoj nekaterih dejavnosti, ki so temeljnega pomena za državo. Nekateri banke naj bi celo prenehale odobravati posojila, ker se domnevno boje, da se bodo politične razmere še poslabšale. Poskus atentata na nekoga mariborskega sodnika ter eksplozija neznanega peklenskega stroja prejšnjo soboto zjutraj pred veleblagovnico Roma na Limbuški cesti tudi na območju Maribora morda kažeta, da v obdobju pred volitvami tudi uporaba nasilja ni izključena.

POSLABŠANJE RAZMER

Poslabšanje družbenega ozračja oz. razmer v Sloveniji je prav gotovo predvsem posledica dejstva, da pravni red države še ni vzpostavljen, kar posamezniki ali razne skupine - po izjavi mariborskega župana dr. Alojzija Križmana je to mesto postalo središče organiziranega kriminala oz. slovenske mafije - izkoriščajo, kolikor največ morejo. K vzdušju splošnega nereda prispevajo tudi politične stranke, ki v medsebojnih polemikah delijo nasprotnikom nizke udarce in jih blatijo, pri čemer je veliko laži in najrazličnejših podtkanj. Vse to je skladno z demokratičnimi pravili in modeli, ker pa v Sloveniji še nimamo popolne pravne države, ni nikogar, ki bi blažil oz. sproti odpravljal posledice omenjenih "soočanj" med strankami in posameznimi politikami.

Razmere v Sloveniji se bodo še poslabšale, če se bo poglobljal spor med Gospodarsko zbornico in Združenjem delodajalcev, ki so odpovedali splošno kolektivno

Lojze Peterle (SKD), Marjan Podobnik (SLS), Janez Janša (SDS).

STRANKE SLOVENSKE POMLADI NIMAJO SKUPNEGA PROGRAMA

Zlasti socialdemokrati s predsednikom stranke Janezom Janšo na čelu že dolgo opozarjajo, da je volilna zmaga t.i. strank slovenske pomladi odvisna predvsem od njihove strnjivosti, enotne strategije in skupnega predvolilnega programa. Nasprotja med socialdemokrati, krščanskimi demokrati in Slovensko ljudsko stranko pa kljub skupnim dobrim željam in napovedim naraščajo. Največji spori med socialdemokrati in krščanskimi demokrati nastajajo pri upravljanju mesta Ljubljana.

V občilih, ki so pod vplivom Janeza Janše, srdito napadajo Slovenske krščanske demokrate in novega odgovornega urednika njihovega dnevnika Slovenec, češ da je Kučanov človek. V komentarju, ki je bil objavljen v zadnji številki glasila Socialdemokratske stranke Demokracija, z naslovom *Živela anarhija, ustava je mrtva, je zapisano, "da za nastale razmere v Sloveniji nista kriva propad socializma in odcepitev Slovenije. Kriva je Liberalna demokracija, kriva je Zdržena lista in krivi so krščanski demokrati".*

Lojze Peterle in drugi predstavniki stranke Slovenskih krščanskih demokratov od-

ločno zavračajo obtožbe, trditve in podtikanje Socialdemokratske stranke. Manj pridržkov pa imajo do Slovenske ljudske stranke, ki v polemiki med strankami pomladi ne sodeluje. Na izrednem kongresu stranke, ki je bil prejšnjo soboto in nedeljo v Škofji Loki, so krščanski demokrati strnili svoje vrste in sprejeli predvolilni program stranke. Imenovali so ga *Program za Slovenijo*. Dokument je jasno sporočil strankam in javnosti: vsebuje 10 točk, zavzema pa se za odločno politiko, pošten gospodarski red na temelju socialno-tržnega gospodarstva, srečno družino, varno deželo in za "moj kraj". Za strankinoga predsednika je bil potrjen Lojze Peterle, ki je v govoru na kongresu dejal, "da nam v Sloveniji šest let po uvedbi demokracije ni uspelo doseči preobrazbe, ki jo zahteva dediščina starega režima". Dodal je, "da v sedanji vladni koaliciji ni dialoga in dogovarjanja, kar je povzročilo največje posledice v gospodarstvu". Svoje kandidate za nove poslance so Slovenski krščanski demokrati obožili s knjigo, ki ima pomemben naslov *Priročnik za zmagovalce*.

- M.

POVPREČNA TRGATEV V BRDIH IN V VIPAVSKI DOLINI

V Goriških Brdih in v Vipavski dolini, dveh pomembnih in velikih vinogradniško-vinarskih središčih v Sloveniji, so v tem tednu končali trgateg. Pridelek je bil na splošno povprečen, odvisno od tega, če so posamezne vinograde prizadele toča in druge vremenske nezgode ali pa ne. V predelovalni kleti na Dobrovem so prevzeli okoli tisoč vagonov grozdja, belih in rdečih sort. Kakovost pridelka je bila dobra. Pridelovalcem - gre za skupaj 823 članov zadruga - je klet grozdje odkupovala po ceni od 90 do 300 tolarjev za kg, odvisno od sorte. Najvišjo ceno je imelo grozdje sorte pikolit.

Tudi v vipavski kleti je odkup grozdja potekal tekoče, prevzeli pa so ga okrog 900 vagonov. Grozdje pridelujejo na skupaj približno dva tisoč hektarjih, ki se raztezajo od območja Vipave, čez spodnjo Vipavsko dolino do Dornberka in Branika ter do prvih ob-

ronkov Krasa. Zelo kakovostno je bilo letos grozdje iz vinogradov na Zemonu, v Ložah pri Vipavi in na Biljenskih gričih. Slabše je obrodilo grozdje sorte zelen, ker je območje od Lozic do Planine pri Ajdovščini prizadela huda toča. Vinska klet v Vipavi je odkupljeno grozdje plačevala glede na sorte in kakovost pridelka od 100 do 300 tolarjev za kg.

Seveda se količine odkupljenega pridelka v briški in vipavski kleti ne nanašajo na celotni pridelek. V Goriških Brdih približno 200 vinogradnikov sami predelujejo svoj pridelek, vino pa tudi sami tržijo, pri čemer sodelujejo z Društvom zasebnih vinogradnikov in vinarjev. Tudi v Vipavski dolini sta se zasebno predelovanje grozdja in prodaja vin zelo razširila. Kar polovica celotnega pridelka grozdja naj bi odpadla na zasebne predelovalce in tiste vinogradnike, ki svoje vino porabijo za domače potrebe.

- M.

Devizne rezerve Slovenije naraščajo

V zadnji številki Biltena, ki ga izdaja Banka Slovenije, so objavljeni podatki o stanju na raznih področjih. Tako bremo, da ima Slovenija zdaj 1.983.640 prebivalcev, da se je demografska rast (smrti je več kot rojstev) znižala za tri desetinke odstotka in da ima Ljubljana 264tisoč 203 prebivalce. Bruto domači proizvod (to je vrednost, ki jo Slovenci dosežajo v gospodarstvu in storitvah) znaša devet tisoč 352 ameriških dolarjev na prebivalca, pri čemer se je ta letos povečal za 1,4%. Stopnja inflacije v Sloveniji trenutno znaša 10,3%. Posebno ugodno je naraščanje deviznih rezerv. Država ima največje rezerve tujih valut v vsem obdobju svoje samostojnosti.

Po podatkih iz Biltena Banke Slovenije je imela Slovenija leta 1994 dve milijardi 258 milijonov ameriških dolarjev deviznih rezerv; lani so se rezerve povečale na tri milijarde 426 milijonov ameriških dolarjev, letos pa so dosegle tri milijarde 759 milijonov ameriških dolarjev. Glede na zadnji devizni tečaj, ki ga določa Banka Slovenije, je slednji 134,9580 tolarjev za en ameriški dolar, medtem ko je nemška marka pri uradni menjavi vredna 89,2403 slovenskih tolarjev. - M.

V Zavodu sv. Stanislava ustanovljajo zasebno glasbeno šolo

V Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani je v ustanavljanju zasebna glasbena šola. Pobuda zanjo je izšla iz želje nekdanjega ustanovitelja Zavoda sv. Stanislava škofa Bonaventura Jegliča (omenjeni Zavod je ustanovil l. 1901). Sploh pa je imela glasba v izobraževanju Zavoda sv. Stanislava že od nekdanj velike vloge. V času ponovne vzpostavitve Zavoda sv. Stanislava po osamosvojitvi Slovenije so v okviru Zavoda začeli delovati pevski zbori, orkester. Veliko zanimanja je bilo tudi za učenje instrumentov. Zato so tudi vpeljali možnost učenja glasbenih instrumentov na novoustanovljeni enoti tega Zavoda Glasbeni šoli, ki naj bi imela status nižje glasbene šole. V Glasbeni šoli že poteka pouk v okviru programa Zavoda sv. Stanislava. Šola že sedaj obiskuje okoli 96 učencev, večidel dijakov Škofijske gimnazije. Šola bo vodil profesor Andrej Goričar, v njej pa bodo poučevali priznani glasbeni pedagogi. Učencem bodo skušali dati čimbolj uporabno glasbeno znanje, ki bo razširjeno na čimveč področij in stilov glasbe; posebno mesto bosta imela komorna glasba in skupinsko muziciranje. Najbolj pomembno je, da bodo vse to gradili na čutenju glasbe. S prostori in kadri ni problemov in tudi materialni pogoji so zelo dobri, zato si prizadevajo za čimprejšnje javno priznanje šole. Glasbena šola se bo vključila v zelo živahno kulturno dogajanje v Zavodu sv. Stanislava ter organizirala tudi cikel koncertov priznanih glasbenih umetnikov v dvorani Zavoda, načrtujejo pa tudi mednarodne glasbene tečaje, ki bodo prav tako potekali v tem Zavodu. - M.PRIMC

V SLOVENIJI PREPOVEDANA UPORABA IN PROMET Z AZBESTOM

Slovenski parlament je prejšnji petek končno sprejel zakon o prepovedi uporabe in trgovanja z azbestom, ki je strupena surovina. Zagotovljena so velika sredstva iz državnega proračuna, s katerim naj bi azbestno proizvodnjo preoblikovali v neazbestno. Delavci, ki so zboleli za azbestozo ali drugimi boleznimi, ki jih povzroča azbest, bodo predčasno upokojeni, vlada pa bo morala v prihodnjih šestih mesecih predložiti poročilo o zdravstvenem stanju na območju Anhovega oz. v srednji Soški dolini. Prepoved uporabe in prometa z azbestom velja tudi za kemično industrijo Donit v Medvodah. Za kroniko navajamo, da so v Anhovem uporabljali azbest kot sestavino cevi in drugega gradbenega materiala od ustanovitve tovarne 2. maja leta

1921 dalje. Poraba je naraščala zelo hitro, po l. 1992 je znašala 3-4.000 ton azbesta letno. V obdobju 1947-1995 je poraba azbesta dosegla skupaj okoli 580tisoč ton.

Zakon o prepovedi uporabe in prometa z azbestom je seveda zelo pomemben. Zanj ima največ zaslug vseh 16 poslancev iz Primorske v državnem zboru, ki so predložili v obravnavo parlamentu skupen zakonski predlog. Naj poudarimo, da je zaradi azbesta v obdobju od 1981. do 1995. leta v Anhovem zbolelo skupaj 324 delavcev. To je ugotovljeno število, neznan pa ostaja število obolelih prebivalcev na območju Anhovega in drugih naselij v tem predelu Soške doline. Prav tako ni znano število obolelih med delavci, ki so v preteklosti zapustili Anhovo ter so se vrnili domov npr. v Bosno. Azbestoza in druge bolezni, ki jih povzroča azbest, so namreč zahrbtni ter se lahko pojavijo šele 10 ali celo 20 let po okužbi. - M.

OBVESTILO SDGZ

BLAGOVNA SPREMNA LISTINA

Slovensko deželno gospodarsko združenje obvešča, da od 27. septembra ni več obvezna t.i. blagovna spremna listina (it. *bolla di accompagnamento merci*). V Uradnem listu z dne 12. 9. 1996 je namreč objavljen DPR. 14. 8. 1996, št. 472, ki odreja ukinitve tega dokumenta. Še vedno ostajajo v veljavi predpisi o spremnih listinah za posebne vrste blaga, kot so tobak in vžigalice, ter za blago, ki je podvrženo posebnim davčnim režimom, kot so davščina "accisa", proizvodni in potrošni davek.

Nekaj primerov blaga, za katere je spremna listina še obvezna: piva, penca in navadna vina, žganje, alkohol, likerji, bencin, petrolej, plinsko olje, metan.

Za ostalo blago spremna listina odpade. Podjetniki imajo pri prodaji blaga dve možnosti:

1) da takoj izdajo fakturo; v tem primeru ni potrebna izdaja nobenega drugega dokumenta, vendar je treba fakturo še istega dne poslati kupcu;

2) da izdajo t.i. prevozno listino (it. *documento di trasporto*), ki spremlja blago do končnega prejemnika. V tem primeru lahko izdajo fakturo v roku naslednjega meseca. Ministrstvo je pojasnilo, da v ta namen podjetja lahko še dalje uporabljajo stare spremne listine.

Nova prevozna listina mora vsebovati nekatere obvezne sestavine: datum izdaje in številko, podatke prodajalca, kupca in morebitnega prevoznika, opis in količino blaga. Listina je sestavljena na navadnem papirju, odpade torej nakup vnaprej oštevilčenih dokumentov kot tudi vpis v register (it. *registro di carico*).

Priporočamo, da omenjena listina spremlja blago pri prevozu. Finančna straža bo namreč tudi v bodoče lahko opravljala preglede po poti ter preverjala količino in vrsto blaga.

Prav tako je obvezna izdaja prevoznega dokumenta, ko prevažamo blago, ki ni namenjeno prodaji, temveč ostane v lasti pošiljatelja: gre npr. za blago, ki ga pošljemo v delavnico za obdelavo (it. *in lavorazione*). Na prevozni listini je potrebno v tem primeru dodati vzrok prevoza.

Prevozno listino je treba ohraniti kot vse ostale knjigovodske dokumente vsaj za dobo desetih let. Za dodatna pojasnila in posebne primere se interesenti lahko obrnejo na tajništvo SDGZ v Trstu (tel. 362949).

IREP - ZAČETEK REFORME DAVČNEGA SISTEMA?

V zakonskem osnutku za finančni manever, ki ga je v prejšnjih dneh odobrili ministrski svet, je največji del posegov usmerjen v kritje postavk v rdečem, ki bremenijo državno blagajno, malo pa je takih, ki bi težili za - večkrat napovedanimi - reformami okostenelega sistema javne uprave in še predvsem vedno bolj kaotičnih davčnih mehanizmov.

Pravijo, da je vse to zgolj nujni davek za "vstop v Evropo". Posledica pa je vedno ista: roko v žep bodo morali dati vsi navadni državljani. Upati je vsekakor, da gre tokrat zares, da bo ta strogost vendar nudila temelje za reorganizacijo učinkovitejšega in pravičnejšega sistema.

Eden izmed redkih posegov, ki gre v smer poenostavitve davčnega sistema je napovedani deželni davek Irep (*imposta sul reddito prodot-*

to), nova kratica, ki se je bo verjetno treba po novem letu naučiti. V načrtih je vsekakor, da bi ta kratica v dveh letih nadomestila šest davčnih postavk: Ilor, Iciap, davek na zdravje, zdravstvene prispevke pri odvisnem delu, premoženjski davek na podjetja in davek na davčno številko IVA. Davek naj bi bremenil predvsem vsa podjetja, neodvisne delavce, trgovinske in netrговinske ustanove in javno upravo. Davčno osnovo naj bi predstavljala razlika med vrednostjo proizvodnje in nekaterimi stroški, na katero bi se računali novi štiri ali pet odstotni davek.

Gre vsekakor za teoretični načrt, saj bo zamenjava prejšnjih med sabo zelo različnih davkov precej zapletena zadeva. Upati je, da tranzicija ne bo preveč boleča, predvsem za davkoplačevalce.

D.H.

DAVČNI VIDIKI DEDOVANJA (3.)

DAMJAN HLEDE

Čeprav novi finančni manever napoveduje "revolucionarne" posege tudi na davek na dedovanja (v poštev jih bomo vzeli, ko bodo postali veljavni), nadaljujemo z analizo sedaj veljavnih predpisov. Ostali smo pri vprašanju, kdo mora plačati davek na dedovanje. Plačilna obveznost celotnega davka, ki izhaja iz obdavčenja dediščine, posameznih deležev in volil, bremeni solidarno vse dediče. To pomeni, da kdorkoli izmed njih lahko poravnava celotni račun in ima potem pravico (in ne dolžnost: če želi, lahko torej plača vse sam), da od ostalih zahteva toliko, kolikor bi vsak posameznik bil dolžan, namreč v sorazmerju s tem, kar je prejel in v spoštovanju pravil za davčni izračun, ki je bil nakazan v prejšnjem nadaljevanju.

Poglejmo sedaj davčni postopek v primeru dedovanja.

V šestih mesecih od pokojnikove smrti je treba registrskemu uradu izročiti davčno prijavo (t.i. *denuncia di successione*; obrazec dobimo na omenjenem uradu; izpolnitev prijave se ponavadi poveri notarskemu uradu ali pa kakemu usposobljenemu projektantu). Predstaviti (in torej podpisati) jo mora eden izmed vseh, ki so bili poklicani k dedovanju. Prijava mora vsebovati osebne podatke podpisnika in natančen opis vseh stvari

in pravic, ki sestavljajo zapuščino, ter pasivnih vrednosti, ki se odštejejo ali odbijejo od aktiva. Zamuda ali opustitev prijave je sankcionirana z denarno kaznijo v višini do štirikratne vsote celotnega davka na dedovanje.

Davčne prijave dedovanja ni potrebno predstaviti takrat, ko so dediči zakonec in / ali pokojnikovi sorodniki v ravni črti in če je aktiv dediščine nižji od petdeset milijonov lir ter ne vsebuje nepremičnin.

Zanimivo je vedeti, katerih stvari in pravic, ki sestavljajo zapuščino, ni potrebno prijaviti, ker pač niso obdavčene. Med drugimi (manj pogostimi) so to:

- avtomobili;
- stvari, ki so priznane in zaščitene kot zgodovinski ali umetniški spomeniki;
- državni vrednostni papirji (Bot in Cct) ter drugi državni papirji njim enakovredni.

Glede aktiva je treba še dodati, da je vrednost, ki predstavlja davčno osnovo (torej tista, ki presega davčne mere, ki so bile opisane v prejšnjem nadaljevanju) avtomatično povišana za 10 %, ki naj bi domnevno predstavljali v zapuščini prisoten denar, dragulje in pohištvo. Kdor bi hotel dokazati nižjo vrednost teh stvari, bi moral prositi pristojne sodne organe za analitični inventar.

DALJE

OSNOVNE INFORMACIJE O TRŽAŠKEM SINHROTRONU ELETTRI

KAJ JE SINHROTRON?

Sinhrotron je oznaka za določeno vrsto pospeševalnikov, ki pospešujejo elektrone v krogu praktično do svetlobne hitrosti. Pri kroženju oddajajo (sevajo) elektroni ultravijolično in rentgensko svetlobo, ki jo vodimo po t.i. žarkovni liniji do eksperimentalne postaje. Na enem sinhrotronu je nameščenih tudi do 30 žarkovnih linij z ustreznimi eksperimentalnimi postajami. Doba obratovanja sinhrotrona presega 20 let. Vsakih pet do deset let se sinhrotron nadgrajuje, da ostane konkurenčen.

NAMEN ELETRE

Tržaški sinhrotron, imenovan ELETTRA, bo najmočnejši in najboljši izvor ultravijolične in rentgenske svetlobe na svetu. Z njo raziskujemo in ugotavljamo strukturo snovi in njene lastnosti. To je zelo pomembno na najrazličnejših področjih, kot so kemija, biokemija, biologija, ekologija, medicina, farmacija, metalurgija, veda o materialih, fizika in druge sorodne vede. Izjemna kakovost ELETRE bo omogočila ogromno število vrhunskih osnovnih, aplikativnih in industrijsko usmerjenih raziskav.

POMEMBNOST ELETRE ZA SLOVENIJO

Da bi slovenske raziskovalne ustanove in industrija učinkovito izkoristile ta edin-

ERIK DOLHAR

stveni raziskovalni center ob meji, bi morali postaviti slovensko žarkovno linijo z eksperimentalno postajo, ki so jo v Sloveniji sposobni zgraditi s svojim znanjem in delom. Do tega trenutka je že več kot dvajset raziskovalnih skupin iz Slovenije izrazilo zanimanje za sodelovanje, pripravilo prek 30 predlogov ter podprlo projekt izgradnje slovenske žarkovne linije pri Elettri. Stroški celotne opreme, katere del bo lahko prispevala slovenska industrija, bi obsegali vrednost 2 milijard lir.

AKTIVNOSTI V SLOVENIJI GLEDE ELETRE

Načrtovanje linije poteka v okviru raziskovalne naloge ministrstva za tehnologijo v Ljubljani *Študija in načrtovanje slovenske linije pri ELETTRI*. Ustanavlja se sodelovanje raziskovalnih skupin z Univerze v Ljubljani, kot se vzpostavljajo prvi stiki z industrijo. V slovenski prestolnici pripravljajo tudi konkreten predlog linije in eksperimentov, ki bo predložen ministrstvu za znanost in tehnologijo ter vodstvu tržaškega sinhrotrona.

SODELOVANJE MED ELETRO IN SLOVENIJO

Tržačani zelo podpirajo slovenske aktivnosti. Trenutno gostijo dva slovenska ra-

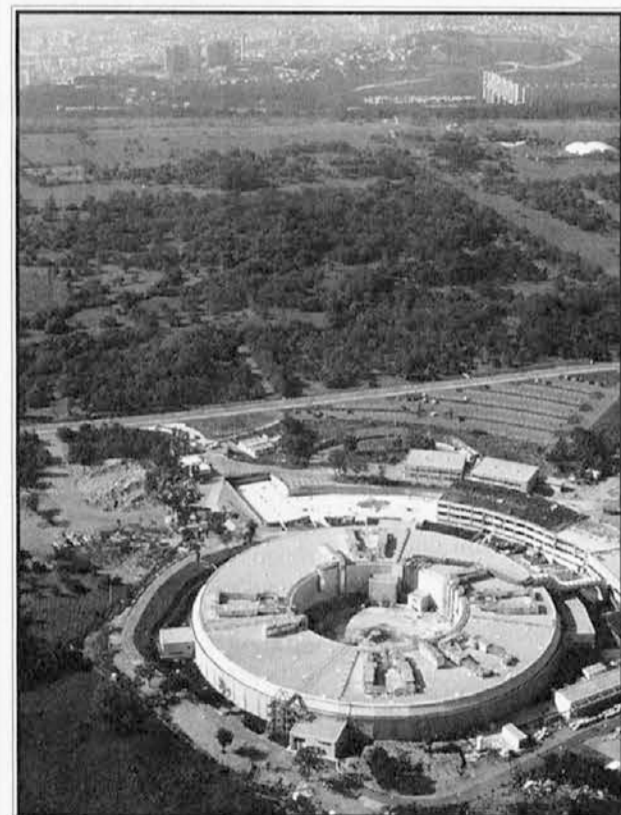
ziskovalca. V sodelovanju s Slovenijo vidijo možnost regionalnih povezav, tudi kot zametek povezav v širšem srednjeevropskem prostoru. Pripravljani so pomagati s svojim znanjem in posoditi svojo opremo. Na finančno in materialno pomoč z njihove strani v Sloveniji ne morejo računati, a lahko olajšajo stike z regionalno in italijansko vlado ter dostop do virov v okviru srednjeevropske pobude, če bodo le-ti sploh obstajali.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Misel, beseda, svetloba ustvarjajo - prav tako kot zvok - vsemogočne tresljaje. Premišljajte o veselju, ljubezni, zdravju, obilju, miru: ne samo, da boste izžarevali okoli sebe blagodejne valove, ampak boste pritegnili vse, kar je sorodno temu blestečemu sporedu.

Naše možgane lahko primerjamo z najpopolnejšim ra-

Potrebno se je zavedati, da je vsaka naša misel kaleče zrno, ki raste, cvete in daje sad. Vendar kaj počenja večina ljudi? Vede se kot tisti neumni vrtnar, ki seje slabo seme in se čudi, ker ne žanje dobrega žita. Če niste zadovoljni s svojim življenjem, s svojim sadovnjakom, pomislite, da je vaš notranji svet plodno polje za sleherni vašo misel. Skrbno nadzorujte ideje in občutke, ki vas prešinjajo: "Kakšne sadove mi bo dala takšna misel?" Kadar ti sadovi niso takšni, kot bi si jih želeli, brez slehernega pomišljanja izpulite ničvredno seme...in ga nadomestite z nasprotnim mišljenjem.

DALJE

AMATERSKI NOGOMET

DOBER
IZKUPIČEK
NAŠIH EKIP

ERIK DOLHAR

V 2. kolu elitne lige je **Juventina** Radenska prišla do prvih točk v gosteh pri ekipi Centro mobile. Montina in Zagato sta že v prvem delu srečanja poskrbela za zanesljivo vodstvo Štandrežcev.

V promocijski ligi je slavila le **Zarja**, ki je v zadnji minuti srečanja v Manzanu obrnila rezultat v svojo korist (na sliki odločna obramba Tognettija). Proseško **Primorje** je igralo neodločeno s Flumignanom. Odbornik **Walter Husu** nam je povedal, kako so zadovoljni z dosedanjimi nastopi Primorja: "To je bila šele druga prvenstvena tekma.

FOTO KROMA

Seveda nam manjka še nekaj standardnih igralcev, ki upamo, da jih bomo imeli na razpolago že v prihodnjih srečanjih, tako da bo ekipa bolj homogena. Tokrat smo zaigrali tudi z mnogimi mladinci, tako da smo bili v obrambi nekoliko šibki."

V isti ligi so **Sovodnje** prvič nastopile doma in spet ostale praznih rok, saj je bila enajsterica Caprive očitno boljše. V 1. amaterski ligi je kriška **Vesna** z nekoliko spremenjeno postavo zaslužno premagala Opicino.

KOŠARKA

JADRAN TKB PORAŽEN.
VIDONIJEV POZIV

Od leve zgoraj: trener Čehovin, Kafol ml., Rustja, Rauber, Samec, Arena, Rebul, Hmeljak, predsednik Vidoni, pomožni trener Kafol. Spodaj z leve: Franko, Pozar, Oberdan, Pregarc, Starc in Umek (FOTO KROMA).

V četrtek, 26. septembra, so v baru Boris Sports Club pri Briščkih predstavili našo združeno ekipo Jadrana TKB (na sliki letošnja postava).

Da letošnje prvenstvo ni lahko, je dokazala že prva tekma, ki so jo modri bojovniki gladko izgubili v soboto, 28. septembra v kraju Cassano D'Adda pri Milanu. **Predsednik Pavel Vidoni** nam je o letošnjem Jadranu povedal:

"V ekipi je prišlo do več sprememb. Nekaterih lanskih ključnih igralcev ni več v peterki (Calavita, Vitez in Budin), ekipa je tudi pomlajena, saj je najstarejši veteran Sandi Rauber, drugi pa so mladi; ekipa lahko raste in se izboljšuje samo med prvenstvom. Naš cilj je obstanek v ligi; upamo, da nam bo to uspelo že poprvem delu prvenstva, se pravi, da kot lani dosežemo 6. mesto na razpredelnici v prvem delu; potem bo vse dobro, kar pride v drugi fazi. Če nam to ne uspe, se bomo v drugi fazi, t.j. v skupini za obstanek v ligi, vsekakor borili do konca, da obdržimo status drugoligaša."

Vaš glavni pokrovitelj je zabredel v težave...

Glede finančnih sredstev mislim, da se vsako leto višajo stroški tako lige kot ostalih

dejavnosti našega združenja; zato nam prvi sponzor ni več dovolj. Stalno iščemo novih sredstev. Na pomoč nam je priskočila tudi Eurosava, podjetje, ki distribuira avtomobilske plašče Sava v Italiji; tako nam bo Eurosava drugi sponzor kot že lani. Nismo se še dogovorili za količino denarja, do dogovora pa naj bi prišlo v prihodnjih tednih. Vsekakor smo vedno v borbi za iskanje financ, kajti prvenstvo je zelo drago: imamo stroške za pot, za športno palačo, za telovadni prostor za treninge v Domu Ervatti. Veliko denarja gre za zvezo, saj ji letno odštujemo približno od 25 do 30 milijonov lir; ne vem, če je kak drugi zvezi treba dajati toliko denarja. Naj navedem le podatek, da moramo za vsako tekmo plačati zvezi približno 600.000 lir; mislim, da je to precej. Upam, da bomo v kratkem rešili vse te probleme. Pozivam vse tiste, ki bi nam radi pomagali, naj se javijo pri nas. Poleg tega iščemo tudi nove sodelavce, kajti dela je precej, nas je malo in poleg te dejavnosti imamo še druge obveznosti. Zato pozivam tudi ljubitelje vse košarke, naj priskočijo na pomoč našemu odboru!

DOLFO

ODBOJKA

IZENAČEN DERBY KOIMPEXU

V soboto, 28. septembra, so naše šesterke spet nastopile v zveznem pokalu. Najzanimivejši je bil nedvomno moški derby Koimpex - Soča SO. BE.MA (slika spodaj), ki se je končal šele po tie-breaku v korist vzhodnokraške šesterke. Trenerja smo vprašali, s kakšnimi ambicijami in potencialom se pripravljajo na prvenstvo.

Peter De Walderstein, Koimpex: "Glede na to, da smo novinci v B-2 ligi, so naše ambicije usmerjene v obstanek v ligi. V našem prvenstvu namreč letos direktno izpadejo kar tri ekipe, dve ekipi pa odigrata play-out. Zato je prvenstvo vsekakor težko. Ker smo novinci, razpolagamo z igralci, ki nimajo veliko izkušenj v tej državni ligi, zato je tudi prvi cilj obstanek. Kar se tiče ojačitve, naj povem, da trenutno igra z nami Walter Prinčič, ki je lani igral pri Valu, za druge pa še ne vemo."

FOTO KROMA

Vojo Jakopič, Soča SO. BE.MA: "Zavedam se, da smo mnogo šibkejši kot lansko leto, vendar ciljamo v to, da bi se uvrstili za vsaj eno mesto višje kot lani. To je tisto peto mesto, ki še vodi v play-off. Če nam bo to uspelo, pa bomo še videli..."

VINOBA CALCHI

V 1. kolu zveznega pokala je nastopila tudi Imsa, ki je po hitrem postopku odpravila Pallavolo Trieste. **Kapetan Vala Marko Feri:** "Tekma nam je služila predvsem kot priprava na prvenstvo, ki nas še čaka in za katerega imamo precejšnje ambicije. Društvo je jasno povedalo, da cilja na prestop v višjo ligo. Mislim, da smo člani ekipe dovolj močni in izkušeni, da se borimo za ta cilj. Menim tudi, da smo precej dobro pripravljene, igro pa moramo nekoliko izboljšati, ker imamo dva nova igralca v ključnih položajih (center in tolkač). Sprememba se v igri pozna, predvsem v igranju s podajanjem, sem pa prepričan, da bomo v mesecu, ki nas ločuje od začetka prvenstva, te težave odpravili in zaigrali ubrano."

Istega dne je Val Imsa popolnoma nadigral ekipo Pallavolo Trieste, proti kateri je Koimpex dan kasneje gladko izgubil na turnirju Prevenireja. V torek, 1. t.m., je bil v 2. kolu zveznega pokala spet na vrsti slovenski derby: Val Imsa - Soča So. BE.MA (3-1).

V ženski konkurenci je združena ekipa Koimpexa zlahka odpravila šesterko iz Humina. Na vrsti so bile tudi tekme deželnega pokala. Naši šesterki Olympie CDR in Bora Fortrade sta v gosteh premagali Torriano in San Sergio.

Ženske so imele manj sreče, saj so Slogašice, Valovke in Sokolovke ostale praznih rok. Slavile so le odbojkarice goriške Olympie.

Igralke Koimpexa in Olympie so se v nedeljo pomerile še na Stadionu 1. maj v Trstu na turnirju prijateljstva, ki ga je organiziral UISP, vsedržavna parašportna zveza za vse. To je bila tudi priložnost, da se pogovorimo z **novim trenerjem goriške Olympie Markom Kalcem** (na sliki zgoraj med time-outom): "V jutranjem slovenskem derbyju smo z Olympio GO Volley izgubili proti združeni ekipi Koimpexa, saj gre že za eno ligo razlike. Pozna se namreč, da so igralke pri združeni ekipi solidne in da je to sklop dveh društev, tako da je kvaliteta podvojena. Za GO Volley velja, da smo včeraj odigrali pokalno tekmo in to solidno, ter da smo še v fazi priprave, saj smo začeli pozno. Z delom smo v tritedenski zamudi. Samo v nekaterih trenutkih smo pokazali to, česa smo sposobni. Končno, ekipa GO Volleya je po mojem mnenju dobra, saj razpolaga z dobrim potencialom."

V finalu je združena ekipa Koimpexa nadigrala slovenskega prvligaša Tabor, Olympie pa se je uvrstila na 4. mesto.

E.D.

GORSKO KOLESARSTVO

VODNIK PO
KRAŠKIH POTEH

V četrtek, 26. septembra, so v tržaški knjigarni **Libreria internazionale transalpina** uradno predstavili novo knjigo Fabia Fabrisa **Carso isontino, triestino e sloveno in mountain bike**, ki sodi v zbirko **Mountain bike** založbe Ediciclo editore di Portogruara. Gre za neke vrste turistično-gorski vodnik, ki pisno začrtuje

25 poti, polnih presenečenj, po goriškem in tržaškem Krašu ter vzhodno od Trsta po slovenski planoti in gozdovih med Postojno, Ilirsko Bistrico in Cerknico. Avtor je precej dober poznavalec naših krajev, tako da je tudi vsebina precej objektivna. Imena krajev so dvojezična, mnogo pa je žal netočnosti. Žepno izdajo knjige-vodnika pa vsekakor priporočamo tistim, ki se radi podajo na sprehod v naravo, ne nujno z gorskim kolesom. Mnogo je namreč nepoznanih starih poti, ki vodijo npr. od Sovodenj čez Kolišče do Opčin in Glinščice, ne da bi sploh stopili na asfaltirano cesto, razen v primeru, ko jo je ponekod treba prečkati. Knjižica je opremljena z barvnimi slikami, zemljevidi in opisi krajev. Cena: 27.000 lir.

KOTALKANJE

POLETOV POKAL PAVLA SEDMAKA

Opčine - V nedeljo, 29. septembra, je na kotalkališču na Pikelcu potekala mednarodna klubska trofeja za Pokal Pavla Sedmaka. *Da tisti, ki so ga poznali, ne bi nanj pozabili in da bi naši najmlajši kaj izvedeli o njem:* to je bilo geslo tekmovalca, ki ga pri Poletu vrsto let prirajajo v spomin na svojega nepozabnega kotalkarja Pavla Sedmaka. Organizator in trener Poleta Mojmir Kokorovec nam je povedal: "**Pavel Sedmak (na sliki)** je bil naš tekmovalce, ki je umrl leta 1982. Od takrat organizira ŠD Polet ta pokal. Tekmovanje je bilo letos posebej pomembno, saj je na njem nastopilo kakih 80 zelo kvalitetnih kotalkarjev iz Nemčije, Hrvaške, Slovenije in Italije. Med njimi je bilo tudi nekaj državnih reprezentantov. Naših tekmovalcev je bilo pet, prav toliko je bilo tekmovalcev za vsako od ostalih 16 ekip. Organizatorji so na tekmo povabili predvsem ekipe in klube, ki so Pavla poznali, in trenerje, ki so bili njegovi sotekmovalci. Na ekipni le-

stvi je bil 1. tržaški Jolly, 6. Polet, 10. Domžale, 15. Kuk Nova Gorica. V posameznih kategorijah je od naših zmaga le kadetinja Tanja Romano, med začetnicami pa je bila Poletovka Chiara Pasion 2.

Občni zbor Š.Z. Bor

V ponedeljek, 7. t.m., bodo pri Boru imeli 32. Občni zbor. Na Stadionu 1. maj se bodo zbrali ob 20.30, dnevni red pa predvideva predsedniško in blagajniško poročilo ter razno.

ROLKANJE

MLADINA 2. V POKALU

Trento - V nedeljo, 29. septembra, je bila na sporedu še zadnja preizkušnja za Pokal Italije v rolkanju. Tekmovalci kriške mladine so se spet izredno izkazali, saj so zasedli 3. mesto na društveni lestvici in tako postali državni pokalni podprvaki. Na skupni lestvici italijanskega pokala so zmago osvojili: Ana Košuta med najmlajšimi, Mateja Paulina med deklicami, Guido Masiero v kategoriji *master 1* in Enzo Cossaro v konkurenci *master 2*.

HITRA HOJA

Ruzzier zmagal v Avstriji

Na absolutnem odprtem državnem prvenstvu Avstrije v hoji na 50 km je zamejski hitrohodec Fabio Ruzzier premagal v ostri konkurenci 52 tekmovalcev iz Avstrije, Nemčije, Italije in Madžarske. Dosegel je čas 4 ure 24 minut 16 sekund in prispel na cilj tri minute pred drugouvršenim hitrohodcem.

KOLESARSTVO

Uspel maraton prijateljstva

V nedeljo, 29. septembra, je od Ljubljane do Trsta potekal že 9. tradicionalni netekmovalni maraton prijateljstva, ki ga organizirata Kolesarski klub Adria iz Lonjerja in Kolesarsko društvo Rog iz Ljubljane. Hči glavnega organizatorja Radivoja Pečarja Jana nam je o poteku povedala: "Maratona se je udeležilo okrog 210 kolesarjev iz Slovenije in Italije. Organizacija je bila brezhibna, saj sta priskočili na pomoč tako slovenska kot italijanska policija, tako da ni prišlo do nesreč in ovir na cesti. To je bil amaterski maraton, namenjen ljubiteljem kolesarjenja, predvsem nedeljskim izletnikom."

NAMIZNI TENIS

Kras Generali uspešen

Zgonik - V 2. kolu ženske A1 lige so Krasovke zanesljivo premagale Regaldi iz Novare in po drugi zaporedni prvenstveni zmagi vodijo na začasnih lestvicah. Tri točke je dosegla Wangova, po eno pa Vanja Milič in Ana Bersan. V ženski B ligi je tudi Kras Corium drugič zaporedoma slavil.

GOSTILNA DEVETAK

Vrh sv. Mihaela 48
Sovodnje ob Soči
tel. 882488

Specialitete slovenske
in kraške kuhinje

zaprto ob ponedeljkih in torkih

Ferletiči 65
Dol - Doberdob
tel. 78114

Specialitete na žaru,
divjačina

zaprto ob ponedeljkih

GOSTILNA KAPRIOL

GOSTILNA PRI FRANCETU

Prvomajska 86
Sovodnje ob Soči
tel. 882038

Pristna domača kuhinja

zaprto ob nedeljah

Ul. Trieste 118
Štandrež
tel. 21168

zaprto ob sobotah in nedeljah

GOSTILNA PRI MIROTU

Prvomajska 92
Sovodnje ob Soči
tel. 882017

Domača kuhinja,
sezonska ponudba gob

zaprto ob torkih

GOSTILNA PAOLA

Ul. Monte Sabotino 20
Štandrež
tel. 21771

zaprto ob četrkih

RESTAVRACIJA NANUT

Od Soče do Krasa

šest dobrih gostiln

prijaznost in domačnost
izvrstna hrana in žlahtna kapljica

PRIČAKUJEMO VAS!